

Dalji razvitak privrednog sistema

student

nedeljni list beogradskih studenata

TREĆI KONGRES SAVEZA KOMUNISTA SRBIJE ZAVRŠIO SA RADOM

Škola mora da školuje SLOBODNOG ČOVEKA

DRUG KARDELJ U SVOM IZLAGANJU DOTAKAO I PROBLEME ŠKOLSTVA

Između 26 i 29 aprila održan je u Beogradu III Kongres Saveza komunista Srbije.

Kongres je analizirao i ocenio rezultate rada komunista u petogodišnjem periodu između II i III kongresa. Proteklih pet godina bile su možda najznačajnije razdoblje u životu nove Jugoslavije. U tom periodu pobedilo je monolitno jedinstvo Partije i naroda okupljenih oko druga Tita. No ta pobjeda nije samo velika i istoriska — mi nismo samo odbacili sve naše iluzije, mi smo uspeli da u ovom periodu spoznamo nove puteve socijalističkog razvitka.

U centru pažnje Kongresa nalazili su se problemi kumuna i daljeg razvitka socijalističke demokratije, problemi ideološke borbe posebno u oblasti kulture i najzad problemi sela.

Kongres je imao izrazito radni karakter. Veći deo vremena bio je posvećen radu po komisijama — organizaciono-političkoj, za ideološko-politički rad i za selo. Nov je i način izbora Centralnog komiteta i Revizione komisije. Kandidatska lista je sastavljena na predlog delegata, predloženo je više, a izabran 71 član Centralnog komiteta. Za sekretara Centralnog komiteta izabran je ponovo drug Petar Stambolić.

Na Kongresu je govorio drug Tito, koji je svoje izlaganje posvetio problemima sela i radnog seljaštva.

Drug Kardelj je govorio o komisiji za ideološki rad. On je svoje izlaganje posvetio načinu na koji sada treba pristupiti rešavanju slabosti u oblasti ideološko-političkog rada, na kulturnom frontu u oblasti prosvetnog rada itd. On je između ostalog rekao:

»Ukratko govoreći, mislim da negativnim pojavama možemo uspešno da se suprotstavimo jedino borbom za naš socijalistički kvalitet i to na svim linijama. Politička snaga socijalizma ne zavisi samo i čak ne u prvom redu od naše sposobnosti da se borimo protiv neprijatelja socijalizma, nego zavisi u prvom redu od naše stvaralčke sposobnosti, od toga što socijalizam može novo da stvori i da oko tog novog okupi što šire narodne mase. A to se pitanje može da reši u toku jednog dugotrajnijeg procesa, u neprekidnoj borbi socijalističkih snaga sa ostacima prošlosti u našoj zemlji, tj. u borbi u kojoj će socijalističke snage same ideološki i kulturno da stvaraju, da stvaraju nove odnose i nove sadržine da

se same ideološki sve više ujedinjaju.«

Pošto je zatim govorio o sretstvima borbe protiv antisocijalističkih tendencija i o potrebi da komunisti bolje i temeljnije izučavaju marksizam drug Kardelj je prešao na probleme školstva. On je rekao:

»Dalje ja mislim da mi treba da unesemo više na marksizmu baziranih društvenih nauka takođe u naše škole. razume se, ne u vidu dogmatskih šema odvojenih od života kao što je to kod nas ranije bilo, šema koje su često više štetile nego kori-

* Nastavak na trećoj strani

ПЛИТВИЧКА ЈЕЗЕРА
Заборавимо их засада, а после испита...

САВЕТОВАЊЕ О ЕКОНОМСКИМ ПРОБЛЕМИМА СТУДЕНАТА

Број студената стално расте

а капацитет домова остаје исти

Прошле године на наш Универзитет је дошло нешто преко десет хиљада студената. На јесен можемо очекивати знатно већи прилив, јер ће из гимназија у Србији изићи најмање 15.000 матураната. Број студената франаптно расте, а могућности смештаја остају исте. Капацитети наших домова се не повећавају. Према томе у доводе може да буде смештено максимум 6000 студената, и то под условом да иселимо приватне станаре из домова, да сачувамо зграду дома у Земуну коју је решио да узме ГНО Земун и да оспособимо насеље на Вождовцу да одговара бар минималним захтевима хигијене.

Како сместити студенте. На који начин извршити најправилнију расподелу расположивих места. Којим се критеријумом руководити приликом примања у дом. Све су то питања на која је требало још сада одговорити.

Студентски домови и ресторани већ неколико месеци послују са дефицитом. Код неких је дефицит већи, код других мањи;

неки имају боље услове, други лошије; једни су боље искористили унутрашње резерве, друге још увек притискују велики издаци на режиске трошкове. Али, без обзира на уштеде и економисање, ни један дом, односно ресторан, не може да обезбеди ни минималне сношљиве услове живота, ако се остане при садашњим уплатама и досадашњем начину пословања.

Одбор за привреду Народне скупштине Србије начелно се сложило да студентским домовима треба дати дотације. За сада се не зна висина тих дотација, а чврсто се верује да ће републичко Извршно веће доделити те дотације. Ипак, треба још сада одредити бар принципе по којима ће се вршити расподела тих дотација.

Студентски домови и ресторани живе и раде по Правилнику који је израђен пре неколико година. Много шта се од тада променило. А најважније је то да садашњи Правилник формулише самоуправност домова на начин како је то једино било могуће у време када је друштвено управљање било више идеја и руководство за акцију.

Живот императивно налаже да треба у новом правилнику формулисати досадашња достигнућа и дати више простора за даљи развој друштвеног управљања домовима.

Ова три питања: начин пријема у доводе, расподела дотација и израда преднацрта правилника била су на дневном реду недавно одржаног састанка Универзитетског одбора СС коме су присуствовали и управници домова са члановима управних одбора.

Поштриће се критериј за примање у доводе

По питању примања у доводе решено је да одлуку о томе доноси управни одбори домова

* Наставак на трећој страни

Повратак студентске делегације из Берлина

Пре неколико дана из Западног Берлина вратила се у Београд делегација Савеза студената коју је предводио члан Универзитетског одбора друг Мило-сав Стијовић.

Делегација је боравила око 15 дана као гост круга слободних и политичких студентских савеза Западног Берлина. Она је вратила посету представницима западно-берлинских студената који су у марту посетили нашу земљу.

За време свога боравка у Немачкој наша делегација је имала прилике да разговара са руководиоцима организације западно-берлинских студената и истакнутим функционерима Савеза социјалистичких студената. Наши представници су присуствовали једном семинару и низу дискусија организованих у Клубу Карла Маркса и на другим местима.

У једном од наредних бројева донећемо опширнији напис о утисцима чланова делегације.

M.

● Провидне комбинације

● Експериментална фонетика

● Резултат конкурса за причу „Студента“

● Приповетке награђене првом и другим nagradom

Nedostatak udžbenika produžuje studije veterinarara

Predmet »Stočarstvo« priprema se po nekoliko različitih udžbenika

Клико су студије на ветеринарском факултету обимне и теške, то је више-мање опште позната чињеница. Студије на овом факултету се из године у годину све више продужују. За такво стање има доста узрока. Један од тих је и недостатак потребних удžбеника.

За студенте данас представља проблем број један недостатак удžбеника из предмета »Stočarstvo«. За општи део овога предмета постоји удžбеник Огризекa, професора Poljoprivrednog fakulteta у Zagreбу. За посебни део постоји неколико књига које су све без изузетка рађене за poljoprivredne fakultete. Општи недостатак ових удžбеника је у томе што су преопширни за студенте ветерине а опет им недостају многе важне партије које су нуžне ветаринарима. Katedру води професор dr. Zec. Он је на факултету од 1950 године. Vреме је заиста доста кратко, али и ситуација у којој се налазе студенти је заиста теška. Nјегов помочник на katedри је docent Pavlović. Он је на факултету од 1947 год. а за то време је издао само један део из специјалног де-

la овога предмета и то »Živinarstvo«, књижичу која у продаји кошта 24 dinara.

Doduše, perspektiva је доста добра. Docent Pavlović је решио са nastavnicima zagrebačkog i sarajevskog Veterinarskog fakulteta

* Nastavak na trećoj strani

ПРВОМАЈСКИ КОРАК ОБВЕЗНИКА ПРЕДВОЈНИЧКЕ ОБУКЕ

**Кроз страну
студентску
штампу**

**DEUTSCHE
STUDENTEN
ZEITUNG**

Prvi put od postanka Harvard univerziteta (Masačuset, SAD) izabran je jedan crnac — Clifford L. Alexandar — za predsednika studentskog saveza.

STUDENT MIRROR

115 studenata prava prisustvovalo je skupštini u Kvebeku na kojoj su tražili da se reše njihovi problemi oko promene u nastavnom planu na Univerzitetu. Oni traže da studiranje pravnih nauka traje 3 godine a ne četiri kao dosada. Predlažu da studenti prava polažu samo praktičan ispit na kraju treće godine. Sada međutim, studenti moraju da polažu teoretski ispit na kraju treće godine, a praktični na kraju četvrte.

Сваке године Универзитет из Хелсинкија ставља својим студентима за путовања милион финских марака на raspoloženje. Међутим, ове године због повећаних потреба сума се креће до два и по милиона, тако да ће Универзитет дати само стипендије за путовања по земљи а не у иностранству, као што је досада било.

**INTERNATIONAL
INFORMATION
STUDENT SERVICE**

bilten Harvardskog studentskog udruženja piše:

Godišnji izveštaj studentske zdravstvene službe pokazuje da je 3,314 studenata Finske koristilo zdravstvenu pomoć u toku prošle godine. Jedna četvrtina od tog broja koristila je lekarsku negu. Statistika pokazuje da je: 792 studenta боловало на органима за дисање, 532 су имали очна оболенја, 434 кожна оболенја, 334 су оболела на органима за варење (најчешће због ржаве ишхране) — 354 имају TBC.

ateneo
QUINDICINALE DEGLI UNIVERSITARI TORINESI

EVROPSKI REKTORI U NICI

Na inicijativu Francuske, održan je prošlog meseca u Nici Kongres rektora evropskih univerziteta na kome su bili prisutni rektori univerziteta iz Belgije, Francuske, Italije, Švajcarske i Nemačke. Cilj sastanka je bio da se prouče mogućnosti za oformljenje jednog evropskog odbora rektora koji bi se uključio u Savet evropske zajednice. Prema mišljenju koje je prevladalo na sastanku rektora studentski organi su korisni u lokalnom smislu, ali su opasni u nacionalnom smislu, jer mogu da budu pokrenuti u demagoške svrhe. Ponižima mnoge studentske organizacije uspevaju da dobiju od ministarstva ili ministra ne samo ekonomske već i školske koncesije — te na taj način u vrlo velikoj meri umanjuju odgovornost univerziteta.

Prema podacima UNESCO-a u svetu postoji preko 55.000 stipendija koje su odobrene onim studentima i diplomcima koji će u toku 1954 godine ići na specijalizaciju u inostranstvo.

Providne kombinacije

Pre mesec dana Sovjetski Savez je učutio zapadnim silama note sličnog sadržaja sugerirajući razmatranje plana Opšteg ugovora o kolektivnoj bezbednosti Evrope i eventualnog pristupanja Rusije Atlantskom paktu. Zasedanje Aziske konferencije u Ženevi, odsustvo zvaničnog odgovora zapadnih sila i nedvosmislenost njihovog stava potisli su ruski predlog skoro potpuno iz pažnje javnog mnjenja. Međutim, po suštini, problem je nezastariv sve dok u Evropi postoji nervoza i strah od mogućnosti novoga rata. Zato verovatno nije isključena mogućnost da će se i ženevska konferencija u potpuno suženom sastavu, jednog dana naći pred zahtevom za razmatranje ruskih predloga ili razmenom gledišta.

Sovjetska nota od 31 marta došla je u vreme priprema Zapada za ženevsku konferenciju kada se celokupna svetska javnost bavila dalekoistočnim problemima. Postoje opravdane pretpostavke da je ova nota pre svega bila sračunata na to da unese zabunu u zapadnom svetu i skrene pažnju svetske javnosti od gorućih problema Dalekog Istoka, kako bi se Rusi docnije pojavili kao inicijatori za njihovo razmatranje, i da je time imala značaj uspešnog taktičkog poteza. Rusi su dobili u vremenu, jer su se neometano pripremali za Ženevu, zapadne sile su bile prisiljene da bar najave svoj stav prema pitanjima koja će ponovo jednom doći u razmatranje, ali koja momentalno nisu čvrni problemi mira u svetu, a proučavanjem tih pitanja skrenuta je za kraće vreme pažnja od Azije u kojoj su stekli trenutno najaktuelniji problemi i sukobi. Omiljena ruska taktika, preba-

civanje sa terena na teren, pokretanje aziskih pitanja onda kada se govori o evropskim i obratno, i ovoga puta je u tom smislu dala nekih rezultata.

Međutim, problem evropske bezbednosti bez obzira na formu u kojoj je postavljen i neovisno od namera autora note u kojoj je tretiran, ima ili dobija samostalan značaj odvajajući se od uzgrednih pitanja koja ga prate. Za svetsku javnost nikada nije bilo tajna da Rusi žele fijasko, projektu evropske odbranbene zajednice. Na Berlinskoj konferenciji Molotov je otvoreno izjavio da Sovjetski savez gleda na EOZ kao projekat agresivnog karaktera uperen protiv Sovjetskog Saveza, jer predviđajući stvaranje nemačkih oružanih formacija u okviru evropske armije isključuje pretpostavku da je opravdanje evropske armije strah od militarizacije Nemačke. Poznato je da pristalice EOZ upravo u tome, što po projektu evropska armija treba da obuhvati nemačke oružane snage vide najefikasnije sredstvo za obuzdavanje eventualne nemačke agresije. Bez obzira koje od ova dva tumačenja jednog istog argumenta ima više logičkog opravdanja činjenica je da projekat EOZ kao pokušaj zblizavanja evropskih nacija, možda na jednoj široj bazi, kao pokušaj likvidiranja ekonomskih i drugih tradicionalnih antagonizama, ima pozitivnih elemenata i u smislu stvaranja kolektivne bezbednosti.

Američko prisustvo u Evropi na bazi ugovora o evropskoj armiji, izgleda da je Rusima najviše smetalo. Molotov je na Berlinskoj konferenciji kao efikasnu zamenu za EOZ predložio Opšti ugovor o kolektivnoj bez-

bednosti u Evropi na bazi bilateralnih ugovora između svih evropskih zemalja na osnovu kojih bi potpisnice bile obavezne da u slučaju agresije svim raspoloživim sredstvima priteku u pomoć napadnutoj zemlji. Ideja nije nova i njeno ostvarenje je ugovorima u Lokarnu pokazalo svoje slabosti. Britanski premijer Čerčil istupio je pre godinu dana pred parlament sa sličnim predlozima koji su ostali bez odgovora. A Molotov je u Berlinu dobio odgovor i to negativan. Odsutnost SAD iz sistema kolektivne bezbednosti Evrope koju je predviđao ruski predlog, učinilo je ovaj projekat potpuno neprihvatljivim za zapadne sile, a rusku osnovu, smišljenu sa dosta izgleda na uspešno onemogućavanje ostvarenja EOZ, dovelo je do neprijatne mogućnosti potpunog kraha. Sistem uzajamnih ugovora je za mnoge evropske zemlje primamljiv predlog za račun koga bi se isplatilo žrtvovati EOZ, tim pre što ona nailazi na nepremostive prepreke u Francuskoj, ali isključivanje najveće zapadne sile iz tog sistema jasno govori o ruskim namerama. Sovjetska prevlast u Evropi dobila bi u takvom sistemu svoje ozakonjenje, a SAD bi bile navedene na put pacifističkog izolacionizma. Odnosi snaga u svetu danas ne dozvoljavaju takvu situaciju, jer bi ona potencionalno bila izvor stalne ratne opasnosti, te su Rusi bili prisiljeni na oštupanje.

Svojoj ambiciji onemogućavanja EOZ za koju su opet Amerikanci utrošili ogromne napore, Rusi su žrtvovali nameru odstranjenja Amerikanaca iz Evrope, pa su se saglasili da i SAD mogu učestvovati u sistemu evropske bezbednosti na bazi njihovih predloga. Istina, za to su tražili jednu uslugu. Sugerirali su pristupanje Sovjetskog saveza Atlantskom paktu.

Ovaj novi manevar izgleda da je već pretrpio neuspeh, jer se savet Atlantskog pakta dosta jasno opredelio protiv ruske sugestije. Međutim, ugovori o obrazovanju evropske armije još nisu ratifikovani. Zato ruski predlozi o kolektivnoj bezbednosti Evrope uskoro mogu ponovo da iskoče u plan razmatranja. Nemoguće je tvrditi da su ovi predlozi isključivo propagandnog karaktera, ali je verovatno da su oni više rezultat taktike razbijanja evropskog jedinstva nego želje za snažnom Evropom, osiguranjem mirom i obezbeđenim uzajamnim međunarodnim poverenjem.

M. P.

Z. M.

Пред туристичку сезону

Овог лета у Загребу

Два семинара за стране студенте и омладину

Овог лета у јулу и августу ЦК Народне омладине Југославије и Биро за међународну размену омладине и студената организују у Загребу два семинара за омладину и студенте из иностранства. Први семинар ће трајати од 10—31 јула и на њему ће се обрађивати теме из области које интересују младе социјалисте у свету. Поред питања из три главне теме: 1. Путеви социјализма, 2. Социјализам и проблем неразвијених земаља и 3. Место омладинских организација у борби за социјализам, дискусија може заћи и у сва друга питања из ове широке области. Потребна литература ће бити обезбеђена. Крајњи рок пријаве за овај семинар је 10 мај.

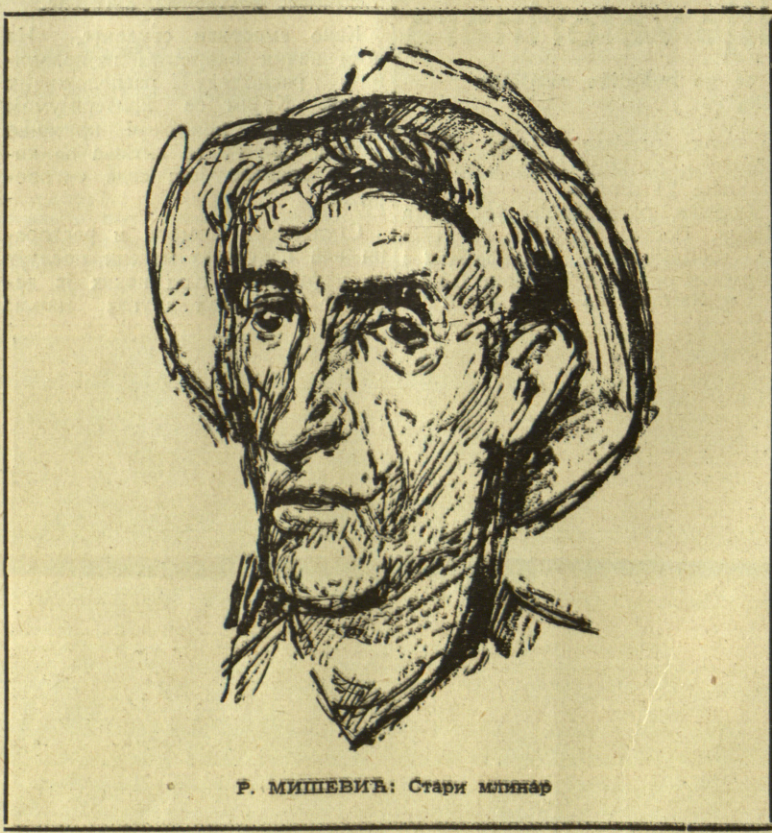
Други семинар се организује у заједници са свеучилшним властима у Загребу, и на њему ће се расправљати о теми „Велики и мали у међународним односима“. На три главна питања у оквиру којих ће се ова тема разрадити: 1. Уједињене нације и сарадња међу народима, 2. Економска сарадња великих и малих земаља са корефератом Савремена техника и неразвијене земље и 3. Пролетарска и култура као средства међусобног зближења, учесници ће моћи да подносе кореферате. Време одржавања семинара је од 3—24 августа.

На оба семинара предавачи ће бити истакнути политички, културни и јавни радници. Радни језик ће бити енглески, а по потреби француски или немачки.

За учеснике семинара ће бити организовани излети на Плитвичка језера, у околини Загреба, затим посете културним установама, разговори са представницима културног и политичког живота града, а омогућиће се и ступање

у контакт и са омладинским и студентским организацијама.

Учесници ће бити смештени у конфорном дому у којем ће се семинари и одржавати. Трошкови за једног учесника семинара (урачунавајући и излете) износиће: — за „Семинар младих социјалиста“ 25 америчких долара, а за семинар „Велики и мали у међународним односима“ — 40 америчких долара.

Р. МИШЕВИЋ: Стари младић

Mosadik i novinari

Opstrukcija bivšeg premijera na sudskom procesu

Од када је на власт у Ирану дошла влада генерала Захедија, бивши председник др. Мосадик налази се у затвору у касарни оклопних јединица. Нови режим већ неколико пута изводи пред Врховни војни суд овог нападеног старца настојећи да га компромитује као бившег шефа државе, дисквалификује као политичара и учини га безопасним по проенглески настројену Захедијеву управу.

Но, како изгледа, војни тужиоци имају мало успеха у Мосадиковом случају. Немајући довољно доказа они ни после скоро годину дана нису успели да бившег председника владе, који на моменте тузи и саме тужиоце, окриве и осуђе. Држање др. Мосадика пред судом врло је интересантно. Доносимо изводе из недавног извештаја агенције Frans-pres о nastavku sudeња Mosadiku.

»Не и не, нећу изаћи из собе нити ћу јести догод читаву прва страна иранских листова не буде посвећена моме процесу« — био је одговор који је Мосадик више од сто пута дао војном тужиоцу генералу Azmudehu, који је у току два часа претњами и преклињањем покушао да наведе употребљеног старца да дође у судску дворану.

За време једног поподневног сужења sukob је експлодирала. У прекиду сужења бивши председник владе је прочитао прва издања вечерњих листова, тврдећи да је уморан, вратио се у своју собу. Пошто је легао у поштелу изразио је своје негодовање што му је посвећен само један стубац. После тога одбио је да устане.

Istog dana vojni tužilac Azmudeh dozvolio je novinarima da posete ugodnu sobu u kojoj Mosadik stanuje u Kasarni oklopnih jedinica. U nastavku sudeња dr. Mosadik je očevidno pokušavao da sam rukovodi svojim procesom. Govorio je o najraznovrsnijim pitanjima, potsetio je da je u toku dvadeset godina koje je proveo pod prisмотром за време vladavine Reza Kana dva puta pokušao да се отрује.

Postepeno je padao u vatru, ponovo je istakao da je »legalni predsednik vlade«, zatim je izjavio da je želeo да умре да би влада »уштедео срамоту«.

Председник суда није прекидао оптуженог да би, како је изјавио, »дока зао да се слобода речи поштује као и у судници«.

Обраћајући се новинарима, Mosadik им је предложио да плати објављивање одбране по тарифи за reklame.

Оснивачка скупштина клуба за међународне везе

Обавештавају се сви заинтересовани наставници, асистенти и студенти Београдског универзитета да ће се 7 маја у 18,30 часова на Правном факултету у амфитеатру IV одржати оснивачка скупштина Универзитетског клуба за међународне везе.

Позивају се сви заинтересовани да у што већем броју присуствују овој скупштини.

Оснивачки одбор

**ЕКОНОМИСТИ ПУТУЈУ
У БЕЧ И ГРЧКУ**

Организација АИЕСЕК-а организује маја месеца две екскурзије својих чланова у иностранство. Једна група апсолвентата Економског факултета одлази на екскурзију у Беч. На путу ће се ова група задржати 7 дана. Друга група, са IV године, одлази на екскурзију у Грчку где ће се задржати 10 дана.

Циљ ових путовања је упознавање страних земаља, размена искустава са студентима економских факултета и међусобно зближавање.

NOVI INSTITUT AKADEMIJE NAUKA

EKSPERIMENTALNA FONETIKA

Savetovanje nastavnika stranih jezika

Izdavanje nekih instituta iz sastava Srpske akademije nauka dovelo je i do formiranja Instituta za eksperimentalnu fonetiku, patologiju govora i izučavanje stranih jezika. Nastavnici engleskog, francuskog, ruskog i nemačkog jezika iz Beograda održali su pre izvesnog vremena prvo savetovanje i prodiskutovali pitanje saradnje, mogućnosti sistematskog proučavanja problema savladivanja stranih jezika, usavršavanja metode učenja i stručnog uzdizanja nastavnog kadra.

Bilo je još jednom istaknuto da naše srednje škole nisu u mogućnosti da učenicima pruže takvu nastavu koja bi im omogućila da dobro ovladaju stranim jezikom. Jedan od uzroka je i to što nastavnici nisu imali prilike da sa fakulteta ponesu potrebnu pripremu za rad u školi pa su i sami osećali upravo i one nedostatke koje bi kod svojih učenika trebalo da otklone.

Nastavnici koji su učestvovali na ovom savetovanju složili su se da je saradnja sa novim Institutom i korisna i potrebna. Odlučili su da pitanje saradnje prodiskutuju na svojim sekcijama i pristupe pripremnim radovima kako bi od idućeg školske godine mogli pružiti sistematsku pomoć Institutu.

Na istom tom sastanku bilo je pokrenuto i osnivanje stručnog udruženja nastavnika stranih jezika. Sa osnivanjem ovakvog društva sva pitanja iz oblasti ove problematike mogla bi biti stavljana na stručnu distusiju što bi nesumnjivo doprinelo poboljšanju nastave u svim našim školama u kojim se strani jezici uče.

Saradnik našeg lista obratio se drugu Kostiću s pitanjem da li će se novi Institut pozabaviti i pitanjem izučavanja stranih jezika na Univerzitetu.

»Jedan od zadataka Instituta, rekao je prof. Kostić saradnja sa školama u kojima se strani jezici uče. Ovde ne bi trebalo podrazumevati samo saradnju sa nastavnim kadrom, recimo Filozofskog Fakulteta, već i sa studentima. Na kakve teškoće nailaze studenti pri savladavanju

svojih jezičnih predmeta, takođe je pitanje koje interesuje Institut. A oni studenti koji bi želeli da se približe istraživačkom radu Instituta dobro će doći. Nadam se da ćemo biti u mogućnosti da im pružimo i izvesnu pomoć angažujući neke od njih u naše ekipe. Imaćemo prilike da o svim ovim pitanjima porazgovaramo i detaljnije.»

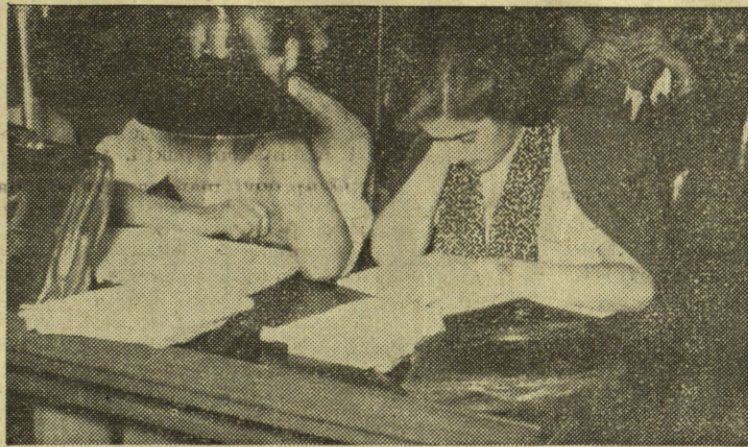
Institut raspolaže sa savremenom aparaturom za egzaktnu analizu govora. Upravo ovih dana Institut je dobio danas naj-savršeniji aparat za spektralnu analizu govora tako da je sa tehničke strane vrlo dobro opremljen.

Diplomirali su...

Elektrotehnički fakultet: Sudjić Dušan, Ristić Aleksandar, Đaković Ninko, Dinić Vasa, Aksim Miroslav, Papić Kosta, Miljković Blagoje, Milojković Miloljub, Dragović Milan, Popović Branka, Srnić Milenko, Tarpavica Konstantin, Vasić Milan.

Geološki fakultet: Fabjančić Milan.

Tehnološki fakultet: Davidović Ljubica, Marković Savka, Rajić Toma, Kerekeš Istvan, Mišković Borivoje, Kopta Vladimír.

У УНИВЕРЗИТЕТСКОЈ ВИБЛИОТЕЦИ
Скрипта и белешке преовлађују...

БРОЈ СТУДЕНАТА РАПИДНО РАСТЕ

а капацитети домова остају исти

★ Наставак са прве стране

на основу приспелих молби у току конкурса који ће бити (или су већ) расписани. Приликом разматрања молби, управни одбори су дужни да воде рачуна о следећим елементима: имовно стање студента, његов успех у студирању и рад у друштвеним организацијама. Приликом разматрања ових елемената они ће бити дужни да се руководе извесним објективним показатељима, а не чисто субјективним мишљењима које у много случајева може да буде, ако не пристрасно, а оно бар погрешно. Рефлектантни на дом биће дужни да доставе управном одбору уверење о имовном стању родитеља, потврду деканата о успеху у студијама и мишљење Факултетског одбора СС о раду у организацији. Јасно је само по себи да управни одбори домова морају да имају чест контакт са факултетским одборима и да ће само савесност и на једној и на другој страни донети жељене резултате.

Како делити дотације?

На овом састанку су одређено формулисана и нека принципална питања критеријума за примање у долове. Решено је

да слаби ђаци апсолутно не могу да буду примљени у долове. То нарочито зато што већина од њих није обавезна да има сталан контакт са факултетом. Сем тога, нелогично је да се обезбеди станом онај који није одговорио својим обавезама, а онемогућује се у студијама онај који би под бољим условима још више и боље радио. Не треба бежати од тога да је дом ипак нека врста привилегије за студенте. С друге стране, пожељно је да поред осталих стимулативних средстава и ово буде један од метода стимулирања студената на интензивнији и бржи студии.

Исто тако решено је да апсолвентима треба онемогућити да вечито користе дом, већ само одређени период после апсолвирања, водећи рачуна о факултету и осталим индивидуалним проблемима. Даље је решено да се у принципу апсолвентима даје стан у Студентском граду на Новом Београду, сем оних изузетика који су везани за факултет.

По питању имовног стања требало би водити рачуна не само о имовном стању породице студената, већ и о висини стипендије коју примају, а с друге

NEDOSTATAK UDZBENIKA

PRODUŽUJE STUDIJE VETERINE

★ Наставак са прве стране

teta da zajednički izdaju jedan udžbenik za specijalni deo.

Za druge predmete nije ovako bezizlazna situacija, mada i na drugim stranama postoje problemi. Za predmet »Interni I« nedostaju partije koje obrađuju penicilin, streptomycin i druge antibiotike, kao i sulfanamide. To su najnovija dostignuća nauke u terapiji domaćih životinja, ali nisu obrađeni u udžbenicima koji su već zastareli.

Za »Anatomiju« nedostaje centralni nervni sistem. Za predmet Hemija-Fizika postoje tabaci u izdanju grupe studenata kao beleške sa predavanja, koji su jako skupi i nema ih dovoljno.

Veliki problem predstavlja i predmet »Porodiljstvo i polni život domaćih životinja«, jer su studenti upućeni na mnoge knjige, koje su skoro sve prevodi, neke zastarele, neke preopširne ili nedovoljne. Doduše, profesor Varenika, šef ove katedre preveo je jednu odličnu knjigu sa nemačkog od Beneša, ali ne može da nađe izdavača da je štampa, jer je veliki autorski honorar koji treba platiti za prevod i preslikavanje fotografija. Izgleda da je i ovde jedino rešenje problema u tome da nastavnici napišu prigodan udžbenik koji bi obuhvatao sve što je studentu potrebno. A što se tiče izdavanja, taj problem treba da uzmu na sebe drugi faktori, a Savez studenata da vodi glavnu reč.

M. S.

TREĆI KONGRES SK SRBIJE

RADNI DOGOVOR KOMUNISTA

»Škola mora da školuje slobodnog čoveka« — istakao je drug Edvard Kardelj

★ Наставак са прве стране

stile. Kod nas se u poslednjim godinama malo učinilo u tom pravcu da bi se izradile osnove jednom programu društvenih nauka za školu preko koga bi škola ozbiljnije doprinela obrazovanju socijalističke i društvene svesti kod mladih građana naše zemlje. U stvari u našem školstvu otišlo se iz jedne krajnosti u drugu. Sad se često ovo obrazovanje svodi isključivo na informaciju o našoj tekućoj praksi, bez dubljih ideoloških osnova, sve iz straha da ne budemo dogmatičari. Ali zato se u našim školama i prosvetnim organizacijama često vaspitavaju omladina i naši ljudi i u dogmama ali ne »marksističkim« nego nekim antisocijalističkim. A ja mislim da mi možemo našim mladim ljudima dati društveno i moralno vaspitanje koje neće biti ni dogmatsko ni usko dnevno političko, nego takvo koje će stvarno osposobljavati našeg mladog čoveka za zadatke društvenog upravljanja u našem demokratskom mehanizmu u uslovima socijalističkih odnosa. Usput govoreći ja bih naročito hteo da poteram potrebu da naše škole solidnije uvedu našeg mladog čoveka u srednjim školama i na univerzitetima u osnovne pojmove marksističke političke ekonomije i istorijskog materijalizma kao marksiističke sociologije, jer su to znanja koja su najviše potrebna našem građaninu da bi mogao svesno i sa dovoljnim znanjem da učestvuje u sistemu društvenog upravljanja. Ta su znanja po mom mišljenju isto toliko neophodna sva-

kom čoveku koliko i osnovna znanja iz matematike, fizike itd. Daleko veću pažnju trebalo bi posvećivati i moralnom vaspitanju omladine u našim školama. Naše moralno vaspitanje mora da se suprotstavi uticajima koji raskrajaju, koji razjedinjuju društvo — prvenstveno izgradnjom i afirmacijom socijalističkog društvenog morala koji je jedinstven, odnosno koji treba sve više da postaje jedinstven.

Na kraju svog izlaganja drug Kardelj je govorio o problemima štampe i umetnosti.

Kongres je završio rad usvajanjem izveštaja komisije i izbornom CK i Revizione komisije.

INDEX

RAZBIJAČKA GRUPA U KULTURNOM DRUŠTVU

Na godišnjoj skupštini »Branka Krstanovića« glavni referent Momčilo Radovanović pomenuo je i »rušilački rad grupe Ljube Micića« koji je još više otežao teško stanje u simfoniskom orkestru. Ova grupa je nastojala svim silama da se veći broj članova orkestra isključi i da u društvu ostane samo mala grupa u glavnom profesionalnih muzičara koja bi se bavila kamernim muziciranjem, a u stvari se koristila društvenim sredstvima za svoje lično muzičko usavršavanje. Ova delatnost može se oceniti kao antikulturalna, jer nije bila izražena u formi želje za stvaranjem kvalitetnijeg manjeg muzičkog sastava. Rabota je imala samo razbijački karakter. Ljuba Micić isključen je iz Društva, a pojedini članovi uprave su kažnjeni. Međutim, oni su kaznu primili nedostojno napuštajući društvo. Pri tome su povukli za sobom još neke ljude.

Međutim, orkestar nije propao, propali su jedino oni kao kulturni radnici.

G.

KRAĐU SVOJE

Филозофи су недавно отворили свој Друштвени клуб. Леп клуб. Осам шаховских гарнитура, сто за стони тенис, читаоница итд. пружају студентима пар часова разоноде и забаве. Све је то лепо, али...

Није прошло ни десет дана од отварања клуба, а већ недостаје неколико шаховских фигура. Неко, значи, попуњава своју шаховску гарнитуру са фигурама из клуба.

Неки студенти, можда и из забравности, стрпају после читања „Политику“ или „Ворбу“, у џеп, а други који после тога дођу не могу да прочитају новине.

Изгледа да се неколико студената претплатило на клуб — постали су абоненти клуба, проводећи у њему по цео дан.

Ових неколико запечања показују да у друштвеном клубу не иде све како треба.

С.

Vesti iz L ubljane

Poseta profesora iz Kembridža

Krajem meseca mart, kao gost nacionalne unije UNESCO-a posetio je Ljubljanu g. Veid profesor na Pravnom fakultetu Kembridža. Tom prilikom prof. Veide održao je dva predavanja koja su bila dobro posećena. Prvo predavanje bilo je o »Razvoju oblasti lokalnih organa u odnosu na centralnu oblast Engleske« i drugo predavanje o »Razmerama između zakonodavne i izvršne oblasti«.

Kaloričnosti studentske menze

Kontrola menze studentskog naselja našla je da dnevna kalorična vrednost hrane iznosi oko 2.700 — 3.000 kalorija. Utvrđeno je da hrana mora imati najmanje 3.500 kalorija. Studentski odbor ovih dana raspravlja na koji način da se poboljša hrana.

Ekskurzija geografska

Četvrta godina geografa ovih dana kreće za Grčku i Tursku. Skoro svi učesnici dobili su novčanu pomoć od raznih industrijskih preduzeća iz krajeva odakle su rodom. Predviđeno je da ide oko 25 studenata-geografa.

M. C.

Прототип студентске културне активности

sa studentskih galerija

Gostovanje zagrebačkog dramskog kazališta

Pre nego što Zagrebačko dramsko pozorište dode svojoj stalnoj publici koju treba da osvoji kao novo pozorište, ono je oprobalo svoje snage počev od Subotice, pa preko Novog Sada do Beograda. Bile su to uvek nove premijere, a ustvari generalne probe za Zagreb.

Gostovanje je počelo od jedne mlake režije naturalističkog Štajnbeka »O miševima i ljudima«, u kojoj su glumci u okviru nerazumljivo statične mizanscene pokazivali uglavnom onu drugu stranu medalje svoga talenta, više ono što još nisu u stanju da savladaju, nego šta mogu da donesu kao svoje, ali i kao umetnost.

Iduće večeri Piter Justinov je svojom komedijom »Ljubav četvorice pukovnika«, tom kosmopolitskom, ali isto toliko efemernom satirom ovih naših trenutnih svetskih prilika, dao mogućnosti da četiri travestijone numere na temu: nacionalni ponos u literaturi četiri velike sile, budu i prave glumačke numere. To je bio dobar nagoveštaj za iduće večeri, kada smo videli gotovo iz dubine decenija oživljenog ranog Krležu sa »Golgotom«, »U logoru«. Tu je reditelj Gavela bio sav u prvom planu i u samom naporu da savlada tog još nehomogenog stoglavog početnika, pa da sve progovore njegovim ali i Krležinim umetničkim jezikom. Na sceni je odjeknuo impresivno sam ekspressionizam, ali sada već u jednoj umerenoj realističkoj obradi. No glumci nisu uvek bili na visini Gavelinih namera. A svaki nesavladan režijski element izgrađen na autorovom tekstu, kada je glumački nesavladan, postaje rogozobnost. U svakom tom trenutku plemeniti, specifično dramski sklad autor-reditelj-glumac biva poremećen, i tada glumački promašaj otkriva i najdiskretnijeg reditelja u neumetničkom obliku. A Gavela se u ovim ekspressionističkim scenama i ne savlađuje kao reditelj, već opravdano stalno razigrane mašte, ali i precizno raspaljuje što je Krleža raspalio na svoj. A kad poneki glumac to realizuje početnički, ili netaleantovano, makar i u najmanjoj ulozi, šta onda on tu može. Može jedino da se odluči na jedan duži pedagoški posao.

MIROSLAV KRLEŽA

Ta skladnost postignuta je možda srećnom podelom u dramu »U logoru«, gde naročito u prvom činu teče sve precizno, ali ne mehanički, neumereno, ali i sordinirano na Gavelin način, ali prvensteno krležijanski. To je ta Galicija koja je postala literarnim ishodištem one specifično Krležine mrzovolje, ali koja je humana, čak i plemenita, jer u takvim prilikama nemrzovoljan može biti samo tužno ograni-

čeni infanterist Podravec u tmni svog malog sveta, ili male i velike hulje: kao zastavnik Šimunić ili neki sa većim činom iz Ka-und-ka kadetskula.

U još neujednačenom ansamblu lako se uočavaju markantnije glumačke ličnosti i izrazitiji talenti, makar i sa svojim ozbiljnim nedostacima. Mia Aremović je svoje četiri transformacije Trnoružice, pokazala da se ne igra virtuoziteta sa tom širokom mogućnošću travestiranja od Marivoa do Čehova, već sa puno mere blago sasvim blago dozira jedan refinjen intelektualni humor. Sven Lasta sa tri uloge pretstavlja se od konvencionalnog Francuza sa epizodom bez scenogog nerva u »Marivou do odmerenog Gregora i interesantnog Kristijana, bolje koncipiranih možda osnovnim potezom, nego ostvarenih u detaljima, sa prečestim greškama u scenskom govoru. Đuka Tadić na istoj večeri igra sasvim prosečnog Ikonenka, da bi iznenadio pesiflažom te iste ličnosti, a da najzad poslednje večeri gostovanja nosi čitavu protivuradnju u »U logoru« tako bogato i sa takvim unutrašnjim potencijalom da sasvim zaboravljamo tog neprijatnog Ikonenka, Josip Marotić igra svašta: što može da igra — Džordža, što ne treba da igra — Zlog duha, i što treba stalno da igra — Agramera. Iz starije generacije na nivou već opravdane glumačke afirmacije igraju Viktor Bek i Zvonimir Rogoz, kao dve čvrste tačke ansambla.

Ovo gostovanje je puno opravdanja što je ovaj novoosnovani kolektiv našao snage da se nađe u jednoj kući na planu umetničke saradnje. Početak nije početnički, ali je potrebno imati na umu da su to tek prve pretstave, pa da čovek sa sigurnošću očekuje nova gostovanja sa još skladnijim umetničkim ostvarenjima.

Jovan ĆIRILOV

KUD „Бранко Крсмановић“ има у својим редовима преко три стотине студената што означава изванредан друштвени замах. Па ипак у друштву нису мирни. Њихова је жеља да у животу студената Београда заузму видније место. Ново оперативно тело друштва позабавиће се покушајем отварања централног друштвеног клуба студената Београда. Није на одмет поменути да је први друштвени клуб у Београду основало баш ово друштво. (Клуб је усахнуо због неодговорних форми рада). Надамо се да ће иницијатива овога пута уродити успехом, јер међу београдским студентима постоји жеља за међусобним упознавањем.

(Потсећамо на текст једне плакете: „Савез студената електротехничког факултета позива студенте германске групе на своју приредбу...“)

80.000 ЉУДИ ГЛЕДАЛО ФOLKЛOP „БРАНКА КРСМАНОВИЋА“

Иако су цифре омиљене само код математичара ипак цифра од 80.000 хиљада гледалаца пријатно делује. Фолклор „Крсмановића“ имао је толико публике (ако не и више) на својим концертима у тринаест југословенских и двадесет иностраних градова.

СМЕНА ГЕНЕРАЦИЈА У УМЕТНИЧКИМ АНСАМБЛИМА

У току вишегодишњег уметничког рада друштво је уочило најопаснију болест — недовољна смена генерација. Дешавало се да понека секција нагло клоне. Али

Ритам и мелодија дижу публику на ноге

ове године примање млађих студената необично је успело. Преко 60% чланова хора су нови студенти. А репертоар је чак и проширен.

О „ИДЕАЛНОМ“ УМЕТНИЧКОМ РАДУ

О уметничким квалитетима секција друштва „Бранко Крсмановић“ било је већ много речи а на ефектније је о њима проговорила страна и домаћа публика. Из овако једнострано приказиване делатности друштва: успеси, успеси... дао би се извести закључак да друштво обухвата можда велики али ограничени број студената, да му је главни циљ одвајање од студентског живота и скоро професионално освајање публике. У том случају друштво би морало претрпети озбиљну критику. Али ствари стоје управо обрнуто. Заиста је шкрто ако набројимо основне принципе на којима је друштво засновано, али учинићемо то: Постизање у-

метничког квалитета, бројност секција (осамостаљена је и секција народног оркестра), масовност (ово није фраза, јер академско позориште је у кратком року дало две претставе са прилично различитим ансамблима) учешће у друштвеном животу београдских студената (покушаји оснивања клуба). Не желимо рећи да је ова форма идеална јер може доћи до централистичког рада, али КУД „Бранко Крсмановић“ оправдава своје постојање и даје својим радом и устројством основне контуре онога што би се могло назвати истинским културним радом међу студентима.

Р. П.

РЕЗУЛТАТИ КОНКУРСА ЗА ПРИЧУ СТУДЕНТА

I награда у износу од 6000 динара Милан Рајковић, студент филозофије за причу „Погрешна љубав“.

II награда у износу од 4000 динара Жика Богдановић, студент филозофије за причу „Крвови у летње поподне“.

III награда у износу од 2000 динара Жика Лазич, за причу „Бели коњи“.

IV награда од по 1000 динара добиле су следеће приче:

„На углу“ — шифра ТРЕН.

„Човек са службеном траком и давленик“ — Коста Димитријевић, студент филозофије.

„Један добар пливач стоји на обали крај врбака“ — шифра 93 — VI.

За објављивање без хонорара долазе у обзир следеће приповетке: „Змај у жицама“ од Александра Обреновића; „Крчки акорди“ од Љубомира Цветковића; „Киша“ — шифра 2638; „Писаћа машина“, „Две кугле шлага са ванилом“ и „Зелена невина клица“ од Косте Димитријевића; „Прича о Наташи“ од Брате Павловића; „Болесник нервне клинике“ — шифра Халуцинатор; „Позна јесен“ од Мирјане Исаковић и „У подножју врхова“ од Владимира Матића.

Молимо учеснике конкурса којима је резултат објављен само шифром да дођу у редакцију листа да би дали своје име, а награђени да приме хонорар.

ЖИРИ

Прича награђена II nagradom

И никада није био, али коју је познавао тако добро, да ОРЕТ једног поподнева које је тако чудесно слично оним предањем да му застале дах, учини му се да чује старе гласове који долазе из неке стране, далеке, тајанствене, nemogućnostvarne земље, у којој он се у чуду упита није ли његовим бескрвним крвотокотом протунјала нова снага, он виде себе како кораћа тим улицама. Била је таква тишина да поверова да се налази у сну, али то је ипак био момент у коме се он осећао усамљен, више усамљен и јаднији него у ма ком од својих помало neverovatnih snova. I u trenutku kada sasvim sagleda grad bi mu jasno, OVO JE POVRATAK, ON SE VRAĆA, он се враћа да ода поздрав себи самоме, онome kog je zaboravio u том gradu kada je iz njega otišao, i u koji nije verovao da ес се икад вратио, POVRATAK, novo belo platno na kojem ес он naslikati sledeću neponovljivu i krajnju sliku samog себе, како u svemoćnoj žudnji prelazi ulice tog istog grada, SVOG GRADA, VLASTITOG GRADA, čije je glasove kao glasove nemih bogova čitavo vreme nosio u sebi. Došao je sad natrag ispočetka, kroz nevidljivu pregradu probijajući se do svog grada koga je voleo sve više što je više godina bio od njega odvojen; poprskan čitavim svežnjem sitnih stvari koje su sprečavale njegov povratak, i odjednom shvati značenje svojih najprostijih osećanja, shvati svu suštinu svoje poremećene i bliske težnje da povрати lepotu ponovnog susreta sa tim ulicama i licem koje bi ga prepoznalo i možda reklo: »DRAGI STARI PRIJATELJU«, sa tim drvoređma od čijeg bi isprepletanog granja za vedrih noći mesec stvarao moćna čudovišta, koja su mu ipak bila i draga i shvatljiva i neprikosnovena i milosrdna, jer ih je video kao себе i себе kao njih; sada još nije mogao da uvidi svu beskorisnost svoga poduhvata ni da se odupre sa ovog golim suncem obasjanog n

sa koje je sagledao grad u svoj njegovoj dirljivoj i prostoј lepoti, uskovitlanom nadiranju te želje koja je bila tako silna da je pretila da sve izbriše.

Celoga dana još od pojave svetla koje je izbrisalo i poslednje zvezde, bilo mu je jasno da se oseća sasvim dobro.

Sigurno nije imao šta da radi sem da misli na pretstojeće putovanje. Bilo je avgustovsko leto, i bilo je sasvim obično što je mislio na to. Pavle izade iz kuće i pode duž ulice idući u pravcu puta koji je trebalo da ga izvede iz varoši. Sada kada je trebalo da napusti ovo mesto nije

Krrovovi

imao sažaljenje za njega, njega samog, izuzimajući ljude, i žene i decu koje je usput sretao, JER SU MU SE SVI OSMEHIVALI, JER SU ZNALI SVI ODREDA DA DANAS ODLAZI, I TU NIJE BILO NIČEGA DA SE UČINI. Za vreme celog detinjstva i mladosti uvek je na o. im ulicama sretao te iste dvonoge ili četvoronoge osmejke, kada su drugi godinama pre njega bili ispraćeni, i on je shvatao da je dobro što je tako, ali nije nikako mogao da se navikne, DA MU PREDE U KRV ONO STO SU IMALI LJUDI NJEGOVE KRVI I DA RAZUME NJIHOVA SMESENJA. Ali je iza poslednje kuće sve prestalo Ruševine neke stare tvrđavice sa izvorom u blizini bilo je mesto sa koga je mogao da posmatra igru sunca na tračnicama kojima je trebalo da ode. Mesto nije pripadalo nikome, sem katkada magli koja bi ga u neka zimski jutra nežno trijajala po bokovima.

Ovoga jutra hteo je da to doživi ponovo. ALI ON JE ZNAO DA JE TO NEMOGUĆE, DA SE NEĆE PONOVITI KAO STO SE PONAVALJALO HILJADAMA GODINA HILJADE PUTA PRE NEGO ŠTO JE ON POŠAO NA PUT I PRE NEGO ŠTO JE UOPŠTE IMAO DVADESET GODINA, i sada je sedeo na ovom mestu misleći na ranija sedenja kada su zvezde u letnjim noćima bacale čudne senke na tle a vazduh bio ispunjen nečim što je naliklo na obmanu. Pošao je sve dalje putem koji je vodio ka šumi, dok je ona svoju svakidašnju sliku poslala njegovoj svesti daleko pre nego što je prešao potok i približio joj se da bi mogao da je ugleda. Plovila je u njemu stravična, odviše velika da bi želeo da je izbaci iz sećanja, a i suviše razumna da bi ga olako pustila.

Ali je bilo neosporno vreme da se vrati. Ćirilo mu se da u daljini čuje huku voza kojim je trebalo da ode i zato požuri. Prtlijač ga je već čekao na stanici, i on stiže odveć ravnodušan da bi morao da odgovara na pitanja kojima su ga okruživali ljudi kojih se jedva sećao da postoje u varoši i za koje ne bi nikad pretpostavio da bi došli tako daleko da mu stegnu ruku ili kažu »Zbogom« ili »Srećan

Zabeleske o erotskoj lirici

(Uz nekoliko pesama sa večeri MVS)

Student medicine Z(vezdan) J(ović) piše nam: »Poezija u anatomskim salama, u klinikama, kraj bolesnika, nosi svoje specifično obeležje, ona mora da potiče iz dubine duše, da savlada spoljne utiske o ništavnosti čoveka, koji se pokazuju na svakom koraku.« Iako ova rečenica zvuči kao harmonični jek sa romantičke crkvice ona kažu jednu pozitivnu istinu o poeziji uopšte — a to je da ona znači na prvi pogled savladavanje spoljnih utisaka i njihovo odevanje u metaforu.

Uz ovaj dopis priloženo je pet pesama u izboru studenta Z. J. To su »samo ka

rakteristične pesme koje sam slušao (Z. J.) na uspešnim i lepim drugim veseljima na IV Internoj klinici«. Karakteristične pesme sa ove neobično plodne književne arene beogradskih studenata imaju jedan jedini ton: erotičnost. Pomenutih pet pesama nisu uspele nadvladati spoljne utiske; i odveć je to seksualna poezija a ne destilovana erotska lirika. Inače, pesme su pažljivo i iskreno pisane.

Erotska poezija, misli se, nastaje i cveta na prvoj godini studija. To je ipak samo pretpostavka. Nedavno sam čuo pesmu studenta medicine (III g.) i studenta

hemije (II g.) za koje niko ne pretpostavlja da pišu pesme a pogotovu ne erotske (jedan je oženjen). Obe su pesme bile originalne ali danas već ne mogu da se setim razlika među njima. Znam samo da su jednoj grudi drhtale kao ulovljena srna a da je druga pogledu njegovom prinela grudi koje zvone kao zrelo grozđe okupano rosom.

O ovoj poeziji se mora reći da je to u osnovi romantičarska poezija (što nikako ne znači da pretpostavlja anahronizam). Jediti u evoluciji za 150 godina u toj poeziji jeste zamenjivanje knjiške reči draga (neumoljiva itd.) zamenicom o.n.a. Sem toga neodoljiva želja za spajanjem u krilu sreće sa dragom za menjena je nešto širom skalom želja i nagona: sem afiniteta ima i odbojnosti i nemoći.

Neka mi bude dozvoljeno citirati pesmu studenta koja je došla u redakciju »Studenta«, a koja se može smatrati tipičnom:

Sećaš li se kad si mi dala dve zelene šljive i kad sam ti rekao da si lepa. I originalna.

Onda si otišla i nisi se vratila.

Ja nisam znao, časna reč, da je trebalo da te onda uhvatim i ne pustim

da te zagrlim, da zaspimo i da vinovom lozom obavijemo tela i da nas zatrpava voda u jaruzi

sa rakovima sa kupinama i da se smejeemo sa vevericama, da jedemo gorke divlje jabuke

da se otrujemo i da nas planinke začuđeno gledaju.

Nisam znao da je trebalo da te uhvatim a silno sam to želeo.

Positivno u ovoj i ovakvim pesmama jeste očigledan napor da se izbegne slatunjavost iz pesmarica. (Ali očigledno naprezanje pre će biti osobina revnosnog pisara nego pesnika). Može da se sviđi iskrenost pevačeva — ali ako je ta iskrenost samo jedno fatalističko priznanje svoje nemoći onda (makoliko pesma bila iskreno pisana i romantički dopadljiva) čitavi spev ostaje nekorisna mrlja na hartiji kaogod i svaka druga pa i istinska suza.

R. POVOV

Časopis na grupi istorije umetnosti?

Druge Usmene novine za mesec dana koje su organizovali studenti Istorije umetnosti u okviru Majskog festivala privukle su i ovaj put veliki broj studenata, ne samo sa grupe Istorije umetnosti.

U jednom ozbiljnom i odmerenom programu Istorijari umetnosti našli su oduška za svoju raznoliku delatnost. Originalna proza, poezija, kritički članci iz oblasti likovnih umetnosti, esejistika i spoljna politika — pokazuju koliko je veliki raspon interesovanja studenata za različite nauke i umetnosti.

Možemo žaliti što je opšti utisak na kraju pokvarila jedna neduhovita „kozarija“, lišena mere i duha, puna tužih viceva i uvreda.

Usmene novine Istorijara umetnosti nadasve pokazuju da bi i ova grupa mogla poput romanke i germanke da iduće školske godine ozbiljno priđe organizovanju izdavanja štampane reči te svoje delatnosti.

Ц.

Žika Bogdanović

PRO et CONTRA

levi rakurs

Ozloglašena

U običajeno je da se ono što vešti reditelj Alfréd Hичкок ispošava u svojim filmovima naziva zanatom iako se čini da je duhovita organizacija kretanja kamere u njegovim filmovima i s њом u vezi tzv. unutarnja montaža, montaža unutar slike, izvedena studijozno i stvaralачki. Jer, iпак je sve to unutar graniца ustanovljenih konвенцијом друштва koje ne želi da чује непријатне ствари. Док је уметност увек изван тих graniца, Hичкок је увек unutar њих. Он је један од ретких таквих који праве ипак добре филмове. Ozloglašena: занимљив шпијунски филм. Сценарио Бена Хехта. Нема много спољне акције али unutarња добро прикрива неуверљиве чворне моменте. Кери Грант као Девлин из еф-би-ај и Ингрид Бергман као нежна Алиса Хуберман против немачке подземне активности у Бразилији.

Савршена жена

Филм са Патрицијом Рок који неодољиво потсећа на претставу Хумористичког позоришта — публика се смеје а после каже: ништа.

Олга, жена-робот, и згодна нећака чувеног научника. Замена. Јурњава по хотелу која би по терминологији предатне рекламе изазвала СМЕХ ДО СУЗА иако уствари није толико комична. Просечан као Патриција.

Западни видици

У боји.

Д. М.

Ускоро: „Град илузија“

ЛАНА ТАРНЕР И КИРК ДАГЛАС

Uprkos popovima „Zeleno žito“ ima podršku omladine

Pod gornjim naslovom »Lite organ Socijalističke omladine Francuske učestvuje u razgranatoj polemici povodom ovoga filma Klod Otan-Lare:

»Na filmu, kao i u drugim umetnostima, stvaraoca koji je uspeo da stvori remek delo, očekuje jedna opasnost: sva njegova dočinja dela upoređuju se s tim delom. Klod Otan-Lara stiće danas to iskustvo svojim »Zelenim žitom«. Snimio je dobar film, ali mu jedan deo publike prebacuje što i to nije veliki film kao »Davo u telu«.

I zaista, postojali su svi uslovi da se uspeh ponovi. Skupljena je ekipa slavniх glumaca. Režiser je izabrao svoj omiljeni okvir preobražavanja mladosti. A gradu je obezbedila Kolet svojim romanom »Zeleno žito«.

To je istorija dvoje mladiх varošana. Филм, 16 год. (Pjer Mišel Bek) i Vinke, 15 год. (Nikol Berže) koji zajedno provode raspust na jednoj bretonskoj plaži i tu po prvi put osećaju uzbuđenja ljubavi. Put jedne lepe »gospođe u belm« ukršta se s njihovim i Fil će od nje dobiti ono što nije smeo da traži od Vinke. Ali devojka će zahtevati da i ona bude upućena u to i Fil će, bez oduševljenja, podeliti sa njom svoje sveže iskustvo. Pošto je tako završen njihov poslednji raspust detinjstva, Fil i Vinka će, sada iznenada ozbiljni, kao čovek i žena poći u susret životu i njegovim opasnostima. A njihovo iskustvo im ni u čemu neće koristiti, jer, kako nam kaže Kolet« iskustvo, omladino, ne postoji: ukoliko više godina prođe, utoliko je tajna neprozirnija...

...Ustvari, najveći nedostatak ovog filma ne iznosi se javno. A njegov nedostatak je činjenica da nije dobio »pečat« (ili bolje »blagoslov«) crkve. Popovi nisu želeli da Koletina knjiga dospe na platno, a njihov »Centar za moral« (?) išao je u svom prostakluku dotle da se radovao bolesti Edviž Fejer zbog koje umalo nije onemogućeno snimanje. Tvorcima filma su imali da savladaju prepreke deset državnih i crkvenih cenzura koje su već odavno ugušile svaku slobodu izraza u francuskom filmu. Ipak film je gotov. Sve će biti preduzeto da se on onemogući u bioskopskim salama. Iako ima nekoliko razvučenih mesta, on je dobar. Zato ga je omladina oduševljeno prihvatila i pored popova i uprkos njima, omogućiće mu da postigne uspeh.«

R. J. L. (Preveo B. P.)

Сретен Милосављевић: СКИЦА

u letnje popodne

pute ili ma šta što su TOKOM GODINA NAUČILI DA IZGOVARAJU NE MISLECI NA ZNAČENJE REČI NI NA POSLEDICE, ali se još više začudi njihovom ravnodušnom izgledu jer su počeli brzo da govore o svojim svakidašnjim stvarima zaboravljajući ga, NE MISLEĆI VIŠE NA NJEGA KAO DA NIJE TU KAO DA JE OTPUTOVAO I KAO DA JE VOZ VEĆ IŠČEZAO NOSEĆI GA I BEZ POMISLI ILI ZELJE DA GA JOS JEDNOM IKAD VIDE. Vera, njegova devojka još nije bila stigla. Voz je ovde stajao malo vremena i on požuri da uđe, ne mareći mnogo za ljude pre nego što postane jedan od njih, ta lica koja je imao da posmatra u svim gradovima kroz koje će proći. Ali pre nego što je uspeo da sasvim uđe, video je kako mu prilazi majka i on je sada znao da neće biti miran dok ona ne shvati najzad da je on otišao davno pre ovog voza, ali mu ona začuđeno reče samo jednu reč: »Srećno«, i kad se zatim našao u kupeu mislio je o tome kako je njegov povratak samim ovim postao izvestan i da više ne može biti sumnje u to. Kupe je bio prazan.

Nije bilo nikoga da mu još jednom kaže da se čuva iskušenja, i on pomisli da bi želeo da to čuje još jednom, pre nego što uspe da zaboravi.

Sedeo je u kupeu punom tišine čija je temperatura bila jedva nešto niža od one napolju, podbočivši glavu rukama, pokušavajući da zamisli ono što ga očekuje. Sve velike stvari, kao što su njegova mladost, smrt oca, nedolazak Vere ili njegov budući život koji ga je očekivao daleko odavde, bile su stvari koje su iščezle iz njegovih misli.

Umesto toga mislio je na lica ljudi koja je nekada video i na jednog stranca, pljanicu koji mu je posle jedne probrančene noći nešto govorio »NE TICE ME SE ODBACIVANJE PRIJATELJA ILI LJUDI U KOJE SE SVAKODNEVNO RAZOČARAVAM; JA IH ODBACUJEM I PRELAZIM PREKO NJIH KAO ŠTO NEKI LJUBAVNIK NAPUŠTA ŽENE KOJE JE VOLEO, TVRDO I ISKRENO SVESTAN DA ČE DOĆI ONA PRAVA; SIGURAN SAM DA ČU NAIĆI NA

ČOVEKA ILI NA ŽENU ILI MAKAR DETE KOJE ČE JEDNOM BITI TAJ ČOVEK ILI TA ŽENA, KOJI ČE BITI DOSTOJNI PRIJATELJSTVA KOJE IM NUDIM, I TO ČE BITI MOJA POBEDA. JA IH JOŠ NISAM SREO ALI JA SAM IM VEĆ DAO IME, I ONE ČE DOĆI«; a koga on posle te noći više nikad nije video i za koga nije znao da li je to našao; na Veru jer je znao da je zadocnila jer joj je njegov odlazak bio tuđ i da ona nije mogla stići na vreme i ako je celo vreme trčala putem koji vodi na stanicu; zatim na ljude koji su dolazili u kuću njegovog oca vodeći duge i značajne razgovore.

Priđe prozoru i pogleda. Prolazio je upravo pored tvrđavice sa izvorom. Brojeći stubove koji su prolazili kraj voza, bio je srećan što nije noć.

I ON JE ZAISTA ODJEDNOM POZELEO DA SVE IZBRIŠE, da sve baci preko ramena ne osvrćući se i ni jednim pokretom ne odajući da makar i malo oseća želju da se okrene i da prozbori još koju najbesomučniju reč protiv svega toga, reč koja bi mogla značiti i odvrćanje i ponovno priklanjanje ili oboje ili sve preko toga, kada za divljenje nema više ni jednog slobodnog trenutka ni minuta ni časa, da bi što više novog osećanja koje je proključalo na starom dubrištu stalo u njega, pred prizorom koji se ukazivao pred njim.

Bilo je to nešto čega se stolicima užasavao, čega se plašio i od čega je strepeo; bilo je to sve tu već odavno prošlo i on je sad osećao da je sve zaboravljeno, iščezlo, umrlo; nepoštedna borba je izumirala i sve se privodilo kraju; to je sad bilo dobro, savršeno jasno i dobro i nemoćuće i nestvarno. All on je znao da se to odigralo, da se ta prokleta stvar odigravala čitavih nekoliko hiljada puta, i oseti se više sretan zbog toga. Taj mu je osećaj značio otkrovenje tajne; pogleda u sunce a zatim skrenu lagano pogled na grad: bilo je mirno letnje popodne, i krovovi su bili stali pod jarkim suncem.

Dalji razvitak privrednog sistema

Novi privredni sistem rezultat je, s jedne strane, postignutog stepena razvoja proizvodnih snaga naše zemlje a, s druge strane, novih društvenih odnosa koji proizilaze iz procesa razvijanja i učvršćivanja socijalističke ekonomike kod nas. Stoga, kad je reč o novim uslovima privređivanja, treba razlikovati dve stvari: prvo, društveno-ekonomske faktore koji su uslovlili nov način upravljanja i rukovođenja privredom i, drugo, konkretne forme i organizacione oblike sprovođenja u život novog privrednog sistema koje se još nalaze u procesu stvaranja i usavršavanja.

ULOGA DRŽAVE U PRELAZNOJ PERIODU

Osnovne postavke klasika marksizma o državi prelaznog perioda svode se na to, da proletarijat — svrgavajući buržoaziju i razbijajući njenu državnu organizaciju — preuzima vlast u svoje ruke uspostavljanjem diktature proleterijata, s tim što proleterijatska država počinje da odumire od onog časa kada proletarijat dođe na vlast (tj. na vlast u svakom pogledu). Prema tome, proleterijatu je neposredno posle revolucije potrebna centralizovana vlast i radi gušenja otpora eksploataatora i radi rukovođenja ogromnom masom stanovništva, seljaštvom, sitnom buržoazijom, poluproleterijatom pri uređivanju socijalističke privrede (Lenjin). I kada pomoću te centralizovane sile-države proletarijat završi svoje istorijski akt oduzimanja sredstava za proizvodnju od kapitalista — samim tim on uništava samog sebe kao proletarijat, samim tim on uništava sve klasne razlike i klasne suprotnosti, a time i državu (Engels).

Sa pitanjem vlasti u prelaznom periodu najuže je povezano i pitanje organizovanja socijalističke privrede i stvaranja socijalističkih odnosa u proizvodnji. Prelazni period od kapitalizma ka komunizmu sadrži mnogobrojne unutrašnje suprotnosti u kojima se formira socijalističko društvo. Stoga se i novi ekonomski zakoni marksizma nalaze stalno u sukobu sa delovanjem zaostalih društveno-ekonomskih procesa i zakonitosti. U kojoj meri deluju te unutrašnje suprotnosti i u kom vremenu se one mogu likvidirati, zavisi prvenstveno od stepena razvoja materijalnih proizvodnih snaga odnosno zemlje. Zato se i ne mogu postaviti neki zajednički principi izgradnje socijalizma za svaku zemlju.

Nasleđena privredna zaostalost Jugoslavije, koja se ogledala kako u niskom stepenu razvijenosti proizvodnih snaga zemlje tako i po društvenim odnosima koji su u njoj vladali (ostaci feudalizma, prirodne privrede i sl.), zahtevala je znatnu intervenciju države u prvoj etapi organizovanja socijalističke ekonomike. Zato se ovo razdoblje (od oslobođenja pa do 1950 g.) i naziva administrativnim periodom upravljanja privredom. Administrativnim ga nazivamo stoga, što je država u tom razdoblju imala isključivu kompetenciju u neposrednom rukovođenju privredom. Razvoj privrede država je, naime, usmeravala putem sveobuhvatnog direktivnog planiranja, pri čemu su naročito dolazili do izražaja administrativni momenti u formiranju akumulacije (sistem propisanih cena), u njenoj raspodeli (posredstvom državnog budžeta), u nivelisanju potrošnje (racionalizacija i obezbeđenje snabdevanja), itd. Ako u ovom trenutku treba da ocenimo društveno-ekonomsku potrebu ovakve intervencije države u etapi administrativnog upravljanja privredom, tada se može konstatovati da je ova intervencija bila u postojećim uslovima neophodna, a samim tim i progresivna. Ovo iz razloga, što je samo ovakva uloga države u pomenutom periodu omogućila sprovođenje eksproprijacije buržoazije, uz istovremeno organizovanje socijalističke osnove privređivanja putem ulaganja društvenih sredstava u proširenje materijalne baze zemlje.

Kolikogod je administrativni sistem upravljanja privredom u prvoj etapi izgradnje socijalističke ekonomike bio potreban i neophodan, isto tako je u uslovima naraslih proizvodnih snaga zemlje ovaj sistem postepeno počeo da postaje »skočnica« daljem normalnom razvoju privrede. Direktivan i sveobuhvatni plan nije, pri povećanoj industrijskoj proizvodnji (i po kvantitetu i po asortimanu), pri intenzivnoj razme-

sistema

ni i privrednoj aktivnosti uopšte, mogao da bude i dalje »sveobuhvatan i direktivan«. Dolazilo je sve češće do »probijanja« postavljenih planskih zadataka i neekonomskih odnosa u sprovođenju takvog plana koji više nije bio u mogućnosti da obuhvati sve manifestacije privrednog života u njegovom već razvijenijem obimu. Dolazilo je, dalje, do sve većih sukoba u borbi administracije sa postojećim — se isti sada već ispoljavali u intenzivnim ekonomskim zakonima s obzirom da su njim dejstvu kao rezultatu povećane privredne aktivnosti u zemlji. Sve je ovo imalo za posledicu pojavu birokratskih tendencija u aparatu državne uprave i, samim tim, zahtevalo odgovarajuće rešenje. A rešenja je bilo dva: ili usavršavati i povećavati državni aparat, ili postepeno prenositi funkcije države na članove društva i njihove zajednice (komune). Dosadašnja iskustva ekonomsko-političkog razvoja pojedinih država, na bazi državno-kapitalističkog metoda rukovođenja privredom, pokazala su da ovaj sistem zaista »postaje polazna tačka za formiranje birokratske kaste i za degenerisanje proleterjske revolucije u sistem birokratskog despotizma« (Kardelj). Stoga smo mi prihvatili, kao jedino ispravno i moguće rešenje daljeg razvoja socijalizma, prenošenje državnih funkcija na organe samoupravljanja u komuni i preduzećima.

SAMOUPRAVLJANJE U PRIVREDI

Period 1950—1951 godine predstavlja razdoblje prelaza na novi privredni sistem. U to vreme izvršena je decentralizacija državne uprave i privrede, reorganizacija i demokratizacija narodne vlasti, čime su stvoreni uslovi za demokratizaciju u privrednom upravljanju. Prenoseći na organe samoupravljanja većinu svojih privrednih funkcija, država je zadržala samo osnovne regulativne kompetencije za opšte usmeravanje privrednog razvoja zemlje u skladu sa daljom izgradnjom socijalističke ekonomike. Treba, međutim, imati u vidu da odumiranje države predstavlja dugotrajan proces koji je uslovljen mnogim objektivnim i subjektivnim faktorima (razvijenost materijalnih proizvodnih snaga, socijalističkih društvenih odnosa, svesti, opšteg obrazovanja itd.). Stoga se u ovom trenutku samoupravljanje u privredi može posmatrati samo u svome razvoju, još bez definitivno oformljene sadržine i organizacionih oblika. Ali, tri su glavne karakteristike koje već sada postoje u našem radničkom samoupravljanju ili su njegova posledica. To je: samostalnost privrednih organizacija, novi način učešća neposrednih proizvođača u raspodeli viška

rada i slobodno delovanje ekonomskih zakona u okviru opštih proporcija društvenog plana.

Ključno pitanje samoupravljanja u privredi je način raspodele viška rada. U administrativnom sistemu upravljanja, kako je pomenuto, raspodela viška rada vršila se centralizovano preko državnog budžeta (postojali su samo neki mali izuzeci u pogledu fondova sa kojima su raspolagala privredna preduzeća). Novi privredni propisi predviđaju, da viškom rada raspoložu kako sami neposredni proizvođači u okviru privredne organizacije, tako i njihovi predstavnici sa predstavnicima građana u okviru komune, republike i federacije. Stvaranjem predstavničkih tela neposrednih proizvođača (sresko veće proizvođača, veća proizvođača republičke i Savezne Narodne skupštine) obezbedilo se, da se neposredni proizvođači sada pojavljuju i u jednoj široj — društvenoj funkciji kada u okviru pomenutih veća stvarno odlučuju o raspodeli viška rada. U sadašnjoj etapi našeg društveno-ekonomskog razvoja još uvek postoje objektivne okolnosti koje uslovljavaju da se veći deo viška rada raspodeljuje u okviru federacije (obezbeđenje sredstava za dovršenje velikih objekata, potrebe narodne odbrane, opštedruštveni fondovi i sl.). Međutim, sa daljim razvojem naše privrede stvorice se mogućnosti da neposredni proizvođači u okviru komuna učestvuju u raspodeli sve veće mase viška rada.

U prelaznom periodu još uvek deluju zakoni robne proizvodnje. Ovi zakoni naročito dolaze do izražaja u odnosima među privrednim preduzećima, na tržištu poljoprivrednih proizvoda, na svim sektorima razmene. Dok se u opštedruštvenim razmerama obezbeđuju potrebni uslovi proizvodnje, razmene i potrošnje — putem osnovnih proporcija društvenog plana, dotle novi privredni sistem u pojedinačnim odnosima na tržištu koristi slobodno delovanje ekonomskih zakona kao sredstvo za povećanje privredne inicijative preduzeća, intenziviranje procesa razmene i proširene reprodukcije.

NOVI USLOVI PRIVREĐIVANJA

Napred iznete osnovne postavke novog privrednog sistema praktično dolaze do izražaja u postavljanju takvih opštih uslova privređivanja koji sa automatskom primenom treba da obezbede ostvarenje predviđenog razvoja privrede. Društvenim planom ili opštim propisima daju se tzv. privredni instrumenti, koji konkretizuju opšte obaveze privrednih organizacija prema društvenoj zajednici.

Najvažnije promene u daljoj razradi novog privrednog sistema svode se na sledeće:

— Novi privredni instrumenti sti-

S. NIKOLIC:

Drvorez

mulativno deluju na podizanje proizvodnih snaga zemlje, s obzirom da uslovljavaju potrebu ekonomske rentabilnosti ukupno uloženi društvenih sredstava (osnovnih i obrtnih);

— U granicama predviđenim zakonskim propisima omogućena je cirkulacija osnovnih sredstava između privrednih organizacija, čime se obezbeđuje njihovo pravilnije korišćenje;

— Ulaganja u proširenu reprodukciju vrše se u načelu iz kredita koji podiže investitor (komunalna zajednica i privredna organizacija, republika itd.) kod Narodne banke uz odgovarajuću kamatu. Time se omogućuje društveno najrentabilnije ulaganje dugoročnih sredstava u investicione objekte;

— Kratkoročni krediti takođe se uključuju u tržišni mehanizam, čime se obezbeđuje racionalno trošenje novčanih sredstava;

— Komunalnim zajednicama i republikama obezbeđuju se samostalni prihodi. Ovo će komunama omogućiti aktivno dejstvo u njihovom privrednom životu, a naročito na sektoru proširene reprodukcije;

U sistemu planiranja otklanjaju se skoro svi administrativni momenti, tako da društveni plan postaje samo sredstvo opštedruštvenog rukovođenja privrednog razvoja zemlje u celini.

Dalji društveno-ekonomski razvoj naše zemlje zasniva se na postavljenim temeljima društvenog samoupravljanja. Perspektive stvaranja ekonomskih zajednica građana-proizvođača imaju već sada svoju početnu bazu ozakonjenu novim privrednim propisima i Društvenim planom za 1954 godinu. Proces odumiranja države i jačanja komune istovremeno će se odvijati.

Stevan BLAGOJEVIĆ

ПРИЧА НАГРАЂЕНА ПРВОМ НАГРАДОМ НА КОНКУРСУ „СТУДЕНТА“

Погрешна љубав

Млади пас извукао се из рупе. Сањао је мирисе и страх и ништа.

Нос му је дрхтао. Трава је била мокра, и мирисала је на све. Била је олизана росом.

Хтео је свуда. Сунце, већ проширено од умора опустило уши зракова и вуче се на ланцу хоризонта.

Провукао се између две даске плота које су га ујеле тврдином, и одскакутао нервозно.

Маше репићем. Репић је као лептир, свуда зелено. Небо чисто. Један зриковац, други, трећи престаје да трља тужно ножице и скаче у страну. Врана га се не боји. Он трчи с носем у трави. Месец је нарастао. Месечина постаје зелена и цеди се тужно слатко. Он жели на све стране, али може само на једну.

Дошао је до ивице шуме. Шума га њуши. Пуна је разноврсних уздаха. Трчи њеном ивицом. Стане, дигне главу и гледа. Опет се сагне и њуши. Неодлучан, улази као да се крије од шуме, као да крије сам од себе то да види да је у њу. Улази — као случајно. Један листак му у шали додирну нос. Једна се грана затеже и удари га по ногама шапом. Он скочи, цикну и поче да трчи.

Стао је. Зечица је савијена лежала. Мрдала је брковима и уочила стакласт поглед.

Он је мазећи се, дотрчао, поњушио је, почео да скакуће, и ставио шапу на њу. Она се лењо извуче испод њега, и отскакута мало даље. Грицкала је немарно траву. Он стоји и гледа је. Она му је окренута леђима. Њена длака тече и топи се као месечина. Мирис цвили нежно и тоне му у дно срца. Тихо шушкање се ваља по лишћу.

Он потрчи и скочи на њу. Она не бежи. Онда су се нежно уједали, ваљали, ћичали, па је скочио опет, па опет. Најзад је она побегла, нејасна и округла, зашла је као месец за лишће.

Отресао се од среће. Протезао се слатком празнином у себи. Очи су му биле влажне и немирне. Стајао је. Звезде скиче трептањем. Дрвеће маше репићима лишћа. Земља режи тамном мекоћом. Њена зелена длака се диже од језе.

Одједном је истрчао из шуме великим скоковима: зуби дрвећа били су бело искежени у ноћ. Месец је лајао за њим.

Уплашен, бежао је у топло познато. Измаглица глади га стиже у души. Небо је мирисало на глад.

Плот мирише на добро. Већ је иза њега. Слободно и широко маше репом. Чује познато, споро режање. Дотрчи.

Његов велики отац је растрзао зеца. Мали је поњушио, зарежао и загризао.

Јели су дуго заједно.

Сад спава.

Милан РАНКОВИЋ

ЖАН-ПОЛ САРТР

МЕЂУ

ЗУПЧАНИЦИМА

(13)

У том тренутку, продавац се појављује на до-
вратку, вади браву и окачиње натпис: „Нема више
ништа за продају“. Људи остају тренутак неми од
беса, затим једна жена почиње да виче жестоко:

„Свињарија! Зај... нас! Идите и погледајте у ње-
гов подрум да ли нема више ништа за продају!“
Људи из реда почињу да вичу и да протестују:
„Свиња, изабљивачи!“ Ред се растура и гомила се
окупља испред излога продавнице. Узвици и претње.
Један камен разбија врата иза којих се назире упла-
шено лице продавца.

Агенти стижу трчећим кораком, звиждећи, са пен-
дрецима у рукама. Они покушавају да растура људе.
Они пружају отпор, агенти постају одмах брутални.
Ударци песницом, ударци ногама, једна жена је ба-
чена на земљу. Један агент се сјурн на Жана, са пен-
дреком у рукама. Овај га избегава и бежи. Он залази
ва угла улице и зауставља се не знајући шта да ради
са дететом које још увек држи својом здравом
руком. Он се враћа према улици где се налази про-
давница и види мајку детета која се копрца, вичући
између два агента који је брутално одводе. Жан од-
лази пред агенте и показујући на дете:

— Дете је њено.

Један од агента са чуђењем посматра дете, не
испуштајући мајку која се још увек бацака.

— Је ли то твоје?, пита агент.

— Моје је. То је моје мало!

Агент узима дете под своју леву руку као неки
пакет и наставља да вуче мајку заједно са својим
колегом.

Жан посматра како одлазе, непокретан, насред
улице. Чује се његов глас:

Насиље. Беда. Глад. Беда свугде. У свим улицама,
пред свим продавницама, сиромаси су се бунили. Не-
задовољство је расло. Тада су богаташи употребили
велика средства.

Нека друга улица

На зиду је налепљена плаката која претставља
жарикатуру јеврејина са кукастим носем, а рукама као
канцама, на којој пише: „ЈЕВРЕЈИН ИЗАЗИВА ТВОЈУ
БЕДУ“.

Чује се Жанов глас који говори: „НИСАМ ВИШЕ
МОГАО ТО ПОДНОСИМ! НИСАМ ВИШЕ МОГАО!“

Жан корача по некој бедној улици. Он сусреће
неког бедног старог човека, обученог у прње, који
хода, пресавијен над својим штапом. Испред затворене
радње, једна мала девојчица чека, држећи за руку пр-
љаво дете. На углу улице неко дете се игра са лоптом:
оно носи протезу која му досеже до колена. Жанов
глас: „НАСИЉЕ! БЕДА!“

Жан посматра један тренутак дете, затим се ње-
гов поглед замути. Он почиње безнадежно да трчи. То
је сан; он трчи. Он долази у неку улицу богатских
квартова. Једна дивна кола пролазе, испред којих возе
мотоциклисти у шлемовима. То су регентова кола. Жан
вади из чепа револвер и пуца на регента који пада.
Агенти се бацају на Жана, док он баца бомбу, исто-
времено се чује глас како љутито говори: „Беда! На-
сиље!“ Против насиља ја сам видео само једно оружје:
насиље!“ Затим сан ишчезава: Жан је још увек на
улици, он гледа сакаато дете које се игра са лоптом,
затим наставља да хода и улази у неку кућу. Његов
глас говори: „У ТО ДОБА, ЈА САМ ПРИСТУПИО
ЈЕДНОЈ ИЛЕГАЛНОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ.“

Неколико дана касније

У истој улици, пред истом плакатом, Жан и три
свајна радника посматрају плакату. Они се нагло
окрећу чувши узвице: „Смрт Јеврејима!“

На неколико метара од њих, једна дрогерџија: „Ели
Коен“. Људи и жене урлајући манифестују пред рад-
њом: „Изабљивачи! Прљави Јеврејине! Изабљивачи!“
Међу гомилом очигледно има провокатора: тројица
међу њима улазе у радњу и брутално изводе дро-
герџисту, Јеврејина, бледог од страха. Гомила ће га
убити.

Жан и његова три друга су се приближили. Од-
једном се један младић ставља између Јеврејина и го-
миле. То је Лисјен. Он је много боље обучен него сви
остали учесници у тој сцени. Он виче, са рукама у
цеповима.

— Ви нећете дирнути тога човека.
Један од оних који су ушли у радњу осмехује се:
— То ћеш нас можда ти, спречити?

— Ја ћу вас спречити, рече Лисјен. Не силом, али
ви ћете ме слушати. Другови, не допустите да вас
преваре, тај човек је изабљиван као и ви. Он је исто
толико бедан као и ви. Покушавају да скрену ваш бес.
Двојица провокатора, који су држали Јеврејина,
пуштају га и приближавају се Лисјену.

— Је ли завршио? рече један од њих.

— Не, ја нисам завршио. Слушајте, другови...

Човек удара Лисјена песницом у стомак и сави
га на двоје. Лисјен није учинио ниједан покрет од-
бране. Он се усправља и наставља:

Другови, није истина да постоје Јевреји и аријев-
ци: постоје сиромашни и експлоататори!

Човек удари поново, овај пут у лице.

— Ја се нећу бранити! рече Лисјен.

Жан и његова три друга брзо се договарају погле-
дом и наваљују. За тренутак три провокатора су на
земљи. Неколицина људи који су држали Јеврејина
покушавају да им помогну. Битка, која је брзо пре-
кинута пуцњем. Јеврејин пада. Запањеност оних који
су се били, они престају, затим беже из све снаге.

Жан и Лисјен су клекнули код старог и дижу га.

— Он је добио своје, рече Жан.

— Ви нисте требали да ударате те људе, рече
Лисјен.

— Ама реци ти, да их нисмо ударали, ти би се
гадно провео.

Он је говорио мало отсечно, али се осећа да је
заинтересован за Лисјена.

— Ја, то није било важно, рече Лисјен. Али ви...

— Шта ми?

— То је зато што сте ви ударили, они су пуцали.

Насиље тражи насиље.

Жан посматра Лисјена са мирним изразом. Он рече.
— Да га унесемо у кућу?

Обојица носе мртваца у радњу.

Жанов глас рече: „ОД ТОГА ДАНА ОН ЈЕ ПО-
СТАО МОЈ ПРИЈАТЕЉ“.

Неки канал

Жан и Лисјен се шетају по путу са кога се вуку
шлепови. Чује се Жанов глас: „МОЈ ПРИЈАТЕЉ, МОЈ
БРАТ. АЛИ НЕ, МЕНИ СЛИЧАН“.

Лисјен се зауставља. Он ватрено наставља неки
разговор одавно започет:

— „Утувити им то у главу. Свима. Први услов
да би неко био човек то је да одбије свако непосредно
учешће у насиљу.“

Жан га слуша, подељен између пријатељског див-
љења за Лисјенову чистоту и ироније због његовог
неискуства.

— А каква би ти средства употребио? упита он.

— Сва. Књиге! — Новине! Позориште!

— Ипак си ти буржуј. Лисјене. Твој отац није ни-
када тукао твоју мајку. Њега никада нису пребили
пајкани, нити је био отпуштен из фабрике без об-
ашњенја и претходног обавештења, просто због тога
што се смањивало особље. Ти ниси подносио насиље.
Ти неможеш да осетиш као ми.

— Ако си га подносио, рече Лисјен, то је један
разлог више да би га мрзео.

— Да. Али он је у основици мене самог.

СУД

Жан говори за Хелену:

— Ти си је одмах осетила, моју биловитост. Она
ти се гадџала.

Хелена не одговара. Жан инсистира.

— Реци! Признај да ти се она гадџала.

Хелена оклева, затим рече сасвим тихим гласом:

— Не знам.

— Ја сам мислио да ти се она гадџала.

СУД

Жан говори за Хелену:

— Ти си је одмах осетила, моју биловитост. Она
ти се гадџала.

Хелена не одговара. Жан инсистира.

— Реци! Признај да ти се она гадџала.

Хелена оклева, затим рече сасвим тихим гласом:

— Не знам.

— Ја сам мислио да ти се она гадџала.

Они се гледају. Само они су сада у сали Њих се
више не тиче ни Франсоа, ни порота, ни публика, која
их слуша у апсолутној тишини.

— Ти ми се ниси гадџо. рече Хелена. Био је то
понос. Понос девојчице. Ја сам волела твоју снагу,
али ја нисам хтела да јој подлегнем.

— Ја сам те волео од првога дана. Волео сам
те више него себе самог и дао сам те Лисјену, зато
што сам га волео као брата. Кад би ти знала. Хелено,
чега је све било у мојој глави оне вечери када сте се
ви оженили.

Сведочење Жана

(ДЕСЕТ ГОДИНА РАНИЈЕ)
СУЗАНИН МАЈУР

Жан и Сузана стоје у великој соби при дну степе-
ништа. Сузана је нагнута над Жановом крвавом ру-
ком и завршава са преврћавњем. Жан посматра степе-
ниште уз које су се попели Хелена и Лисјен. Одјед-
ном његов вид се помути. То је сан; он одгурну Су-
зану, ухвати нож са стола, попе се уз степениште,
отвара врата Лисјенове собе; он види Лисјена нагнутог
над Хеленом, која лежи на кревету, они се љубе.
Жанова рука се диже, његова увезана рука држи нож
и удара Лисјена. Затим сан ишчезава: Жан је још
увек у великој соби. Сузана је завршила да му пречиња
руку и страшно га гледа. Жан чини очи су још увек
упрте на степениште, окреће их на Сузану и тек тада
поимевње њено присуство. Чује се његов глас: „ЈЕД-
НА ЖЕНА СЕ ТУ НАЛАЗИЛА...“

Жан се нагиње над Сузану и брутално је љуби.

СУД

Жан и Хелена, лице у лице. Хелена обара очи и
игра се наборима своје хаљине. Жан се усправи и по-
чиње да хода уздуж и попречно. Не зна се за кога го-
вори. За пороту? За Хелену? За себе самога? За пу-
блику? Он ни у кога не гледа.

— У то време сам схватио шта је требало чинити.
Власници петролеја били су сувинџе јакни Имали су
уза се једну велику земљу, а наша је мала. Не ударити
фронтално. Чекају. Ситуација је била револуционарна.
Требало је спремити револуцију, извести је и затим
је одржати, све до дана када се буду могли пречистити
рачуни са њима. У почетку моје руке су биле чисте.
Исто толико чисте као и Лисјенове. Ја нисам био сре-
ћан, али сам се осећао снажан и чист. А затим, дошао
је онај дан када си ти дошла да закуцаш на моја
врата...

Сведочење Жана

(ОСАМ ГОДИНА РАНИЈЕ)
КОД СУЗАНЕ

Жан ради у праоници. Неко звони. Жан напуни
уши и чује у оближњој соби звуке врло живе распра-
ве између Сузанае и једне друге жене. Он се диже када
чује Сузану како каже:

— Ја ти понављам да он није сам.

Жан отвара врата праонице и види Хелену и Су-
зану лице у лице. Сузана изгледа злобно. Хелена изгле-
да ван себе.

— Али шта је, Сузано? рече Жан са мало пре-
бацивања, али ипак пријатељски. Ти врло добро знаш
да никога нема и да сам ја увек ту, за Хелену.

— За Хелену, да, наравно.

Жан као да учини покрет Љутине, коју одмах
укроћује.

— За Хелену, као и за све друге чланове коми-
тета, рече он мирно.

— Дови, Хелено.

Он отвара врата праонице да би она ушла. Хелена
пролази. Сузана хоће да је прати. Жан је зауставља
и пита Хелену:

— Јел' хоћеш самном да разговараш о пословима?

— Да.

Жан учини извињавајући покрет ка Сузани.

— Жалим Сузано, треба да останемо сами.
Сузана, бесна, сама, за њим затвори врата без
речи. Жан прилази Хелени која је страшно узбуђена.

— Шта је?

Она не одговара. Он је узима за рамена и дрмуса је.

— Реци ми шта је?

— Где је Бенга? пита Хелена.

Жан је запањен.

— Бенга?

— Где могу да га нађем?

Жан је посматра за тренутак са чуђењем, затим на-
гло одлази ка вратима и отвара их. Сузана је иза њих:
очигледно да је слушала или гледала кроз кључаоницу.

Она узмиче, гледајући Жана са мржњом. Жан јој пред
шом затвара врата и враћа се ка Хелени.

— Бенга? рече он. Је ли те то Лисјен шаље?

— Не.

Жан посматра ташну коју Хелена нервозно лупка
прстима. Она рече самалачки:

— Не Лисјен...

Затим, нагло!

— Дај ми своју ташну.

— Не! вичну Хелена.

Жан зграби Хеленину ташну. Из ње вади револвер
увијен у крпу.

— Ах! учини Жан. Дакле, Лисјен неће?

— Жане, није то из кукавичлука.

— Знаш, рече Жан горко. Он неће да прља руке.

А ти... ти хоћеш...

— Да, рече Хелена.

Она спусти главу и додаје, баззвучним гласом:

— Ми смо једно. Он, то сам ја.

(Наставиће се)

ОПЕТ ПОБЕДА ДОМАЋИХ

Кончан резултат 189:166 за Загреб

Осми традиционални сусрет иза браних екипа студената Техничког факултета из Загреба и Техничкевелике школе из Београда, одржан у Загребу, није био нарочито леп. Киша која је оба дана пратила такмичење, а као последице тога и доста слаба организација такмичења, утицала је на постигнуте резултате и на расположење које је владало међу такмичарима. Младе снаге из Београда нису успеле у свим гранама да успешно замене прошлогодишње репрезентативце. Домаћи су били бољи и спремији и заслужено су задржали пехар у Загребу.

Са фудбалском утакмицом отпочело је такмичење. Сувише мало игралиште није дозвољавало живу игру. Лопта је била често ван линија, шутеви непрецизни. И поред вођства од 2:0 Београђани су тешком мукот победили са тесним резултатом. У стоном тенису и кошарци домаћи су били убедљиво бољи и заслужено су одузели гостима драгоцене бодове. У гађању су опет победили Београђани, док је победа у мачевању овога пута припала Загрепчанима. Две одбојка утакмице — женска и мушка екипа — пружиле су две различите борбе. Док су мушкарци просто прегазили своје противнике са минимално изгубљених поена, женске екипе водиле су тешку борбу. И поред вођства од 2:1 у сетовима, те бољем стању у трећем сету, домаће играчице су изгубиле борбу. Рукомет је донео тесну победу Загрепчанима. Делимично је на ту победу утицало и слабо судија који је код стања 13:12 поништио регуларан гол. Шахисти су поново изгубили. И поред 9 мајсторских кандидата којих има ТВШ, у Загребу су била само тројица. Овакво ослабљена екипа заслужено је претрпела још један пораз.

Загрепчани су у атлетици показали знатну надмоћност, нарочито жене. То показује и однос освојених првих места (15:4 за Загреб). На такмичењу се нарочито истакао Гајић (Београд) прескочивши висину од 183 см; читавих 18 см више од другопласираног. Од Загрепчана би се могао истаћи спринтер Кавалар скакач Воларевећ, затим тркачица Бабовић и бацачица Шарић. Код Београђана лепу победу на 3000 м постигао је Ђосић испред Жувеле и Кодрина, а Мађаревећ на 100 м испред Реље.

Технички резултати:

Одбојка: жене 3:2 за Београд, мушки 3:0 за Београд. **Кошарка:** 70:49 за Загреб. **Рукомет:** 16:13 за Загреб. **Фудбал:** 3:2 за Београд. **Стони тенис:** 5:1 за Загреб. **Мачевање:** 2:1 за Загреб. Гађање:

ПРВЕНСТВО СЕ ОДВИЈА

Спортска такмичења на Београдском универзитету су у пуном току. Такмичење одбојкаша, фудбалера и кошаркаша — најмасовније по броју екипа — одвија се непрестано. Доносимо резултате тих такмичења постигнуте у току прошле недеље:

Одбојка

Стоматолошки—Машински 3:0; Студент—Стоматолошки 3:0; Медицинар—Младост 3:1;

Кошарка — I коло

I група: Правник—САСК 31:27; ДТВ Партизан—Машински 20:0;

II група: Технолошки—Младост 50:46; Правник—ДТВ Партизан 65:30 САСК—Машински 20:0;

Фудбал — III коло

I група: Правник—Студент 3:0; САСК—ДИФ 3:0; Медицинар—Ветеринар 4:1;

ње: 909:866 за Београд, најбољи резултат Парезановић (Б) са 214. Шах: 5:3 за Загреб.

Атлетика. 100 м — Мађаревећ (Б) 11,5; 200 м — Ослаковић (З) 23,7; 400 м — Кавалар (З) 52,4; 1000 м — Кавалар (З) 2,41,0; 3000 м — Ђосић (Б) 9:67,0; 4x100 — Загреб 46,0; Балканска штафета — Загреб, Вис — Гајић (Б) 183; Даљ — Воларевећ (З) 642; Троскок — Воларевећ (З) 13,46; Диск — Кнежевић (З) 37,18; Кугла — Галин (З) 13,78; Жене. 100 м — Бабовић (З) 13,2; 800 м — Грубић (Б) 3,30; 4x100 — Загреб; Вис — Батурић (З) 135; Даљ — Бабовић (З) 488; Кугла — Шарић (З) 10,05; Диск — Шарић (З) 27,73; Крајњи резултат у атлетици 121:75.

Укупан резултат досада одржаних осам сусрета је 5:3 за Загреб.

J. T.

II група: Стоматолошки—Грађевинац 2:4; Технолошки—Архитектонац 2:0; Економски—Машинац 4:2.

ОВЕ НЕДЕЉЕ

У такмичењу IV кола од 5. маја 1954. године у I групи састају се: Правник — Ветеринар; Економски — Медицинар; Студент — САСК.

II група: Рудар — Електротехничар, Архитектонац — ВДС, Грађевинац — Технолошки, Младост — Стоматолошки.

У току ове недеље одиграће се четри заостале утакмице из II кола; ветеринар — Машинцац, Грађевинац — Младост, Рудар — ВПС и Правник — Медицинар.

МЕДИЦИНАР СЕ ПОПРАВЉА

Неспреман на почетку такмичења — Без тренера — Материјалне тешкоће коче

„Медицинар“ члан потсавезне лиге Београда, ушао је у такмичење недовољно спреман и његови изгледи на успех били су минимални. Почео је лоше. Три утакмице, три пораза. Овај неуспех управа клуба објашњава снагом противника и слабостима тима; они истичу да екипа није одржавала никакве тренинге пред почетак такмичења. Кондиција играча на изгубљеним утакмицама била је слаба, тим технички неувежбан, игра недотерана иако квалитет појединаца задовољава. Да је посвећено више пажње тренингу, проналажењу тренера, који је неопходан као стручни савезник, резултати би били добри, игра лепша и ефикаснија.

Има ту и оправданих тешкоћа, као што су питање материјалних средстава и питање тренера, чији недостатак претставља болно питање овог тима. Професионалац тражи плату, аматер нема времена. То питање остаје увек отворено. И поред свих тешкоћа „Медицинар“ се поправља. После тих пораза, две утакмице играо је нерешено а две добио. У игри са Шумадијом, кандидатом за прво место играо је нерешено. Последње две утакмице „Медицинар“ је победио. У тиму су извршене замене, које су допринеле бољој игри тима и његовом успеху. Захваљујући новом

Одбојка

PRVENSTVO LJUBLJANSKE UNIVERZE

У току прошле недеље одржано је првенство Лјубљанске универзе у одбојци у мушкој конкуренцији. На овом првенству учествовало је 7 екипа. Екипе су биле подељене у две групе.

У борби за прво место homogena екипа Економског факултета победила је екипу хемичара Хемиског факултета са 3:2, ма да су хемичари у својим редовима имали неколико одличних играча. За екипу хемичара такмичио се и државни репрезентивац Скрбинек. Али и поред његових одличних смећева екипа економиста је победила после теške борбе. Организација АОК-а — организатор овог такмичења требало је да буде боља. На крају овогодшњег првенства Лјубљанске универзе победничка екипа Економског факултета добила је леп пехар.

D. ŽIVANOVIĆ

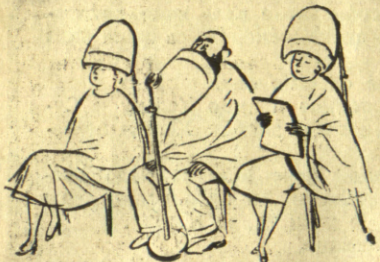
Петар Гарин

МАЛО ПАРОДИЈЕ

Портре једног портретције

Под ципелицом балерине настанила се водородна бомба једини свемирски квасац. И вода је силована да малограђански не би била милована, ја нећу да будем поезије ватрогасац.

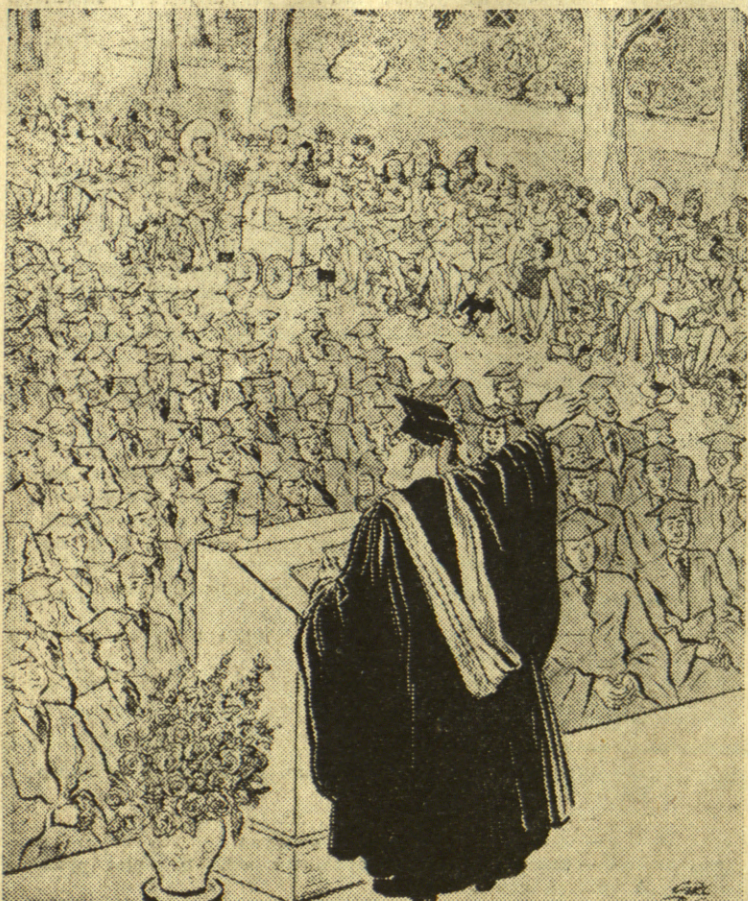
Велимир ЛУКИЋ

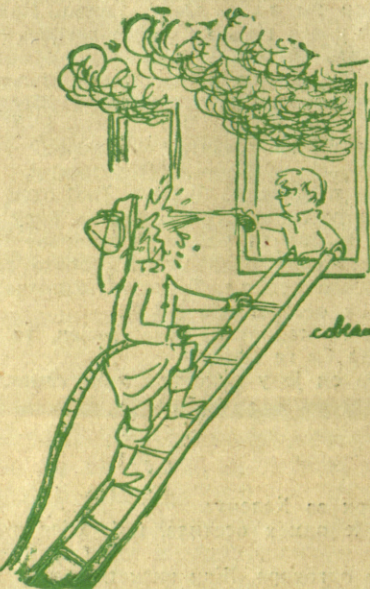
ИЗ УВОЗА

»НА КАКВОМ СУ ГЛУПОМ МЕСТУ ЗАСАДИЛИ ДРВО!»

... I KAD BUDETE NAPUSTILI OVE MIRNE, BRSLJENOM OBRASLE ZIDOVE DA BI SE SUOČILI SA GRUBOM REALNOCU ŽIVOTA...

(NEW YORKER)

APSOLVENTI FILOZOFSKOG FAKULTETA

ZA GIMNAZIJU U JAJCU POTREBNI SU U SEPTEMBRU O. G. PROFESORI-NASTAVNICI — ZA SLEDEĆE PREDMETE:

SRPSKOHRVATSKI JEZIK • MATEMATIKU LATINSKI • FRANCUSKI • ISTORIJU I GEOGRAFIJU

DIPLOMIRANI U JUNU MOGU SE ODMAH JAVITI NARODNOM ODBORU SREZA RADI OBEZBEĐENJA PLATE ZA JULI I AVGUST.

U OBZIR DOLAZE I APSOLVENTI KOJI ĆE DIPLOMIRATI U SEPTEMBRU OVE GODINE.

PLATA PO SPORAZUMU, A STAN OBEZBEĐEN.

ZA DETALJNA OBAVEŠTENJA OBRATITI SE PISMENO SEKRETARIJATU ZA PROSVETU NO SREZA U JAJCU.